

ПРАВОСЛАВЉЕ

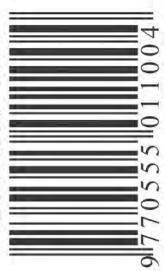
НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

www.pravoslavlje.rs

Број 1095 Цена 90 динара 2,5 КМ 1. новембар 2012. г. Излази 1. и 15. у месецу

ISSN 0555-0114

9 770555 011004

Његово Високопреосвештенство
Митрополит пергамски Г. Јован Зизјулас

Слава Пећке Патријаршије

Светом Архијерејском Литургијом, коју је 14. октобра 2012. године у Храму Светог Спаса у Пећи служио Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј уз саслужење више архијереја, свечано је прослављена слава Пећке Патријаршије – Покров Пресвете Богородице.

Његовој Светости саслуживали су Преосвећена господе епископи: сремски Василије, бачки Иринеј, будимљанско-никшићки Јоаникије, рашко-призренски Теодосије и липљански Јован, једанаест свештеника и четири ђакона, уз појање хорова из Берана и Подгорице. Служби је присуствовало више стотина људи, као и председник Одбора за Косово и Метохију Скупштине Србије г. Милован Дрецун, директор Канцеларије Владе Србије за сарадњу са Црквама и традиционалним верским заједницама г. Милета Радојевић и директор Канце-

ларије Владе Србије Косово и Метохију г. Александар Вулин, као и бројни изаслањици међународних тела на челу са шефом ОЕБС-а у покрајини г. Жан Клодом Шлумбержеом.

На вечерњој служби Патријарх Иринеј је замонашио искушеницу Наташу, која већ више година живи у Пећкој Патријаршији, давши јој монашко име Јустина. Овим је, након недавног упокојења монахиње Јулијане, манастирско сестринство обновљено једном младом монахињом.

Отворена Канцеларија Одбора Светог Архијерејског Сабора за Косово и Метохију у Пећкој Патријаршији

На дан славе Пећке Патријаршије, Његова Светост је отворио Канцеларију Одбора Светог Архијерејског Сабора за Косово и Метохију. Ова Канцеларија је премештена из Београда у Пећку Патријаршију одлуком Светог Архијерејског Синода септембра 2011. године, с налогом да информативном раду придода документовање и припремање рада Одбора, као и прикупљање архивске и библиотечке грађе о животу и страдању Српске Цркве и народа на Косову и Метохији.

Отварању су присуствовали Преосвећена гospоди епископи: рашко-призренски Теодосије, потпредседник Одбора, и липљански Јован, секретар Одбора. На отварању окупљеним народним представницима, представницима Министарства културе Србије, дипломатама, научницима и представницима КФОР-а обратили су се г. Мирко Крлић у име Канцеларије за Косово и Метохију, Василики Хадзикамари у име ОЕБС-а, као и Михаел Јелонек у име УНМИК-а.

Отварању су присуствовали и учесници Међународне конференције *Балкан и Близки исток: Да ли се они ослеђају?* – коју је организовала Канцеларија саборског Одбора за Косово и Метохију као своју прву већу активност, а чије је отварање уследило одмах после отварања Канцеларије.

На отварању Конференције окупљене су поздравили представници саорганизатора: декан београдског Факултета безбедности г. Предраг Милашиновић, директорка Београдске отворене школе гђа Весна Ђукић, и сарадник Бегин-Садат центра за стратешка истраживања из Тел Авива г. Шаул Шај. Уводно предавање је одржао знаменити војни историчар г. Мартин Ван Кревелд.

Поводом отварања Канцеларије и Конференције, у Пећкој Патријаршији је приређена изложба фотографија недавно преминулог величана српске фотографије Милинка Стефановића. Ова изложба, која је у више градова Румуније привукла хиљаде посетилаца, састоји се од фотографија које је Стефановић снимио током трагичног лета 1999. године на Метохији.

Званичне посете

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 22. октобра 2012. године у Патријаршији српској у Београду Његову Екселенцију Хајнца Вилхелма, амбасадора Немачке у Србији.

Патријарх Српски примио је 26. октобра 2012. године у Патријаршији српској у Београду Његову Екселенцију Ервина Хофера, амбасадора Швајцарске у Београду. Ово је била опроштајна посета г. Хофера, пре његовог одласка на нову дужност у Либији.

Истог дана, Патријарх Српски примио је у Патријаршијској капели Светог Симеона Мироточивог чланове Феријалног савеза Републике Српске. Његова Светост је бираним речима пожелео добродошлицу студентима из свих крајева Републике Српске, који нису крили радост због сусрета са српским Првојерархом. Речи захвалности Патријарху Иринеју упутио је председник Феријалног савеза Републике Српске г. Дубравко Сувара.

У Патријаршији српској у Београду Свјатјејши је примио 29. октобра 2012. г ученике и професоре обновљене Призренске богословије предвођене Његовим Преосвештенством Епископом рашко-призренским Г. Теодосијем. Дан раније,

призренски богослови уприличили су несвакидашњи културни догађај у крипти Цркве Светог Марка, где су наступили заједно са више истакнутих уметника српске престонице.

Првојерарх Српски примио је 29. октобра у Патријаршији српској монс. Николу Вирвола, опуномоћеника за односе са источним Црквама Немачке бискупске конференције. Разговору су присуствовали Преосвећени Епископ ремезијански Г. Андреј и протојакон Радомир Ракић.

Монсињор др Никола Вирвол са својим сабратом др Албертом Раухом већ од 1974. г. налази се у управи Института за источне Цркве у Регенсбургу, који је основан после посете тадашњег регенсбуршког бискупа Рудолфа Грабера цариградском Патријарху Атинагори и српском Патријарху Герману, све у циљу пружања могућности постдипломцима православних богословских факултета и академија за изучавање немачког језика и даље праћење богословља на том језику.

У овом Институту немачки језик су изучавали поједини наши епископи, професори, катихете, пароси, од којих су неки остали на служби у иностранству, укупно њих 70 лица. У овој академској години 2012/13. у Студентском дому овог Института налази се 8 српских постдипломата.

Иначе, други разлог посете др Вирвола, који добро говори и српски језик, јесте издавање његове књиге на српском језику *Петровско или йолићићко йравенство*, која је преведена и ускоро улази у штампу.

Сећање на славне претке

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј присуствовао је 23. октобра 2012. године Свечаној академији на Правном факултету Универзитета у Београду поводом стоте годишњице Првог балканског рата и ослобођења Старе Србије.

После химне „Боже правде“, коју је извео Академски хор Обилић, поздравне речи су изговорили: г. Милош Станковић, председник Српског културног кола Деспот Стефан Лазаревић; проф. др Сима Аврамовић, декан Правног факултета Универзитета у Београду; и председник Републике Србије г. Томислав Николић.

У богатом културно-уметничком програму наступили су: драмски уметник Горан Султановић у улози Милана Ракића – српског конзула у Приштини, Дувачки оркестар Уметничког ансамбла Министарства одбране Станислав Бинички (диригент Војкан Борисављевић), као и оперски првак Павле Жарков и протођакон Владимир Руменић. Овом приликом приказани су филмови

На 57. сајму књига у Београду

Дана 24. октобра, Првојарах Српски посетио је 57. Међународни сајам књига у Београду. Том приликом обишао је и штанд Српске Православне Цркве у хали 1, штанд Издавачке фондације Архиепископије београдско-карловачке и штандове других издавача.

Ослобођење Солуна

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј присуствовао је 25. октобра 2012. г. концерту духовне музике, који је поводом 100. годишњице ослобођења Солуна организовао Хеленски фонд за културу.

У просторијама Хеленског фонда за културу (ул. Кнеза Милоша 14), на концерту под називом 1912: Музичке усјомене, наступио је српски византијски хор Мојсије Петровић, који је извео химне посвећене Господу, Пресветој Богородици и Светом Димитрију, заштитнику града Солуна, као и низ изворних народних песама из поједињих крајева Грчке.

Прослава Свете Петке

Празник Преподобне Мати Параскеве свечано је прослављен Светом Архијерејском Литургијом у храму на Чукаричкој Падини који је посвећен овој великој подвижници и Божијој угодници.

Велики број верног народа се окупио на Светој Литургији да молитвено прослави празник посвећен Светој Петки, нашој заштитници и молитвеници пред Господом.

Свету Архијерејску Литургију служио је Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј уз саслуживање Епископа рашко-призренског Г. Теодосија и великог броја свештенства, како из Архиепископије београдско-карловачке, тако и из других епархија наше Свете Цркве.

Патријарх освештао Цркву Св. Георгија у Лештанима

Патријарх српски Иринеј освештао је у недељу, 28. октобра 2012. године, новосаграђени храм посвећен Светом Георгију у Лештанима.

После Свете Архијерејске Литургије, којој је молитвено присуствовало више стотина верника овог приградског насеља, Патријарх је уручио признања и архијерејске грамате верницима заслужним за подизање светог храма: Кости Ђорђевићу, Драгици Тодоровићу, Милану Божићу, Оливеру Ратковићу, Небојши Арсићу, Стеви Џвиђићу, Драгану Милановићу, Милораду Балевићу, Миленку Ђурићу, Николи Мањоловићу и Војкану Петровићу.

Овом приликом, Његова Светост је Петру Тодоровићу, председнику Грађевинског и Црквеног одбора у Лештанима, уручио орден Светога Саве трећег степена за његово несебично залагање и уложени труд приликом изградње новог храма, као и за даривање плаца за изградњу.

ПРАВОСЛАВЉЕ 1095

2	Активности Патријарха
7	Садржај
8	Поводом изјаве Председника Србије о црквеном питању у БЈР Македонији <i>Ейской бачки гр Иринеј</i>
9	Дан сећања на српске жртве у Другом светском рату
10	Симпозион о Светом Максиму Познање сврхе свега силом Вакрсења
11	Порука Његове Светости васељенског Патријарха Г. Вартоломеја
14	Изложба икона на ПБФ
14	У Костолцу освећена Црква Светог Максима Исповедника
16	Сајам књига 2012. године
20	У сусрет стогодишњици ослобођења југа Србије од турског ропства <i>Антоније Ђурић</i>

21	Србија и Срби сто година после Куманова
22	Iterum: Quo vadis, Laurentie? <i>Ейской бачки гр Иринеј</i>
23	Разговор са др Раствром Јовићем Богословље са „људским лицем“ <i>Олга Стојановић</i>
26	Празновање Пресвете Богородице у богослужбеном животу Православне Цркве (трети део) <i>Прошојереј-стеврофор гр В. Вукашиновић</i>
28	Духовно старање у затворима (други део) <i>Презвитер Глигорије Марковић</i>
30	Суд и праштање (Мт. 18, 23–35) <i>гр Предраг Драгутиновић</i>
32	О пастирској речи Патријарха Павла <i>проф. гр Радоје Симић</i>
35	Православни пут <i>Andrej Тарасјев</i>
36	Књига у служби мисије <i>гр Ксенија Кончаревић</i>

40	Свет књиге
42	Наука, уметност, култура
44	Кроз хришћански свет
46	Из живота Цркве
47	Вјечнаја памјат

На насловној страни:
**Митрополит пергамски
Јован Зизјулас**
Фотографија: ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Председник
Епископ бачки др Иринеј

Главни и одговорни уредник
Президент мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крутиковић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције
Президент др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и август двојбој. Годишња претплата за нашу земљу је 1700 динара, полуогушица 850. Појединачни примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.
Уплате не слати поштанском упутницом!

Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP; авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:

Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary: Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LLIKIRSBG)
Beneficiary: RS55145007110000024015
Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони:

Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 11 30-25-116
ПРЕТПЛАТА: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786
e-mail: pravoslavlje@spc.rs – редакција
pravoslavlje@spc.rs – претплата
marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови и прилоги објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Дизајн: Соба.rs
Фотографика припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. Д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.
Ломина 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији

Народна библиотека Србије, Београд

271.222 (497.11)

ISSN 0555-0114 = Православље

COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ
Министарства вера и спорта Републике Србије

Поводом изјаве Председника Србије о црквеном питању у БЈР Македонији

Пуни текст одговора скопском листу *Калиштал*,
објављеног у скраћеном облику у истом 22. октобра 2012.

Наш Председник је говорио искључиво у своје име, спонтано, без претходне консултације са представницима наше Цркве.

Иначе, за вашу информацију додајем да он није могао обећати трампу „аутокефалност расколничкој Цркви за слободу Архиепископу Јовану“, како је то, изгледа, схваћено – или бар представљено – у македонским медијима. За ово тврђење имам много разлога, а навешћу само оне које сматрам најважнијима:

– председник Николић, као искусан политичар, деценијама активан у јавном животу Србије, а још више као верник Српске Православне Цркве, одлично зна ко је надлежан за решавање канонских питања, па и проблема вишедеценијског црквеног раскола у Македонији;

– он исто тако одлично зна да би оваква „трампа“ била неприхватљива за обе стране: за Српску Православну Цркву стога што би то заправо била награда гонитељима Архиепископа Јована и Охридске Архиепископије, без икаквог реалног уступка са њихове стране осим одустајања од ионако вапијућег безакоња и државно-полицијског терора, чији стварни инспиратори и наручери јесу управо расколнички епископи, који то не само што не крију него се тиме и хвале; за такозвану МПЦ, опет, то би, психолошки, био њихов пораз пред човеком који је њој већи трн у оку него читава јерархија Српске Православне Цркве јер је он неућутни живи деманти свих расколничких пропагандних лажи и бесмислица, попут оне о опасности од „посрблјавања“ или, у другој варијанти, од „погрчавања“ у случају прихватања нормалног канонског решења, а пре свега – непорециви доказ истине да бити у јединству са Црквом значи живот, а бити у расколу са њом значи духовну смрт.

Због свега тога, изјаву Председника Србије треба схватити као добронамерну понуду стварања

амбијента за договор заинтересованих страна, без интервенција споља (као што је било уплићивање македонске државе и политике после потписивања Нишког споразума), али и као недвосмислену поруку да Србија у будуће неће ћутати нити бити пасивна пред чињеницом бруталног угрожавања слободе и људских права епископата, свештенства, монаштва и верникâ Охридске Архиепископије као аутономне Цркве у канонском окриљу Српске Патријаршије.

Нема, нити може бити, разговора и договора без престанка незаслуженог страдања Архиепископа Јована, без одустајања од сталних претњи осталим епископима, монасима и монахињама (подсећам на догађаје када је полиција храбро била упала у женски манастир и малтретирала монахиње, док истовремено није имала храбости ни да уђе у насеља под контролом познатих терористичких група) и без признавања грађанима Македоније права да – у складу са међународним конвенцијама, обавезним и за Македонију (као, уосталом, и за Србију и за све земље потписнице) – сами слободно бирају којој и каквој Цркви ће припадати.

Није требало чекати изјаве председника Србије да би се размишљало о свему овоме. Месецима раније став о овој мучној проблематици изнео је јасно, гласно, часно, а изнад свега крајње добронамерно, Митрополит Амфилохије у сред Скопља, пред вођама црквеног раскола и пред представницима „седме силе“. А ни то није требало чекати. Минимум црквене свести и савести и елементарно осећање одговорности пред стварним големим изазовима данашњице треба да буде увек присутно у нама и међу нама да бисмо могли узрастати до зреле свести, чисте савести и истинске одговорности.

Епископски бачки гр Иринеј

Дан сећања на српске жртве у Другом светском рату

У Спомен парку Шумарице одржан је Велики школски час, јединствена антиратна манифестација

Светом Архијерејском Литургијом на платоу испред Храма Светих Новомученика Крагујевачких у Шумарицама, где су 21. октобра 1941. године пострадале хиљаде Шумадинаца, обележен је Дан сећања на српске жртве у Другом светском рату.

Свету Литургију и молебан Новомученицима служио је Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслужење свештенства Епархије шумадијске. Након молебана венце су крај споменика стрељаним ђацима и професорима положили ученици Прве крагујевачке гимназије, председник Републике Србије г. Томислав Николић, градоначелник Крагујевца г. Верољуб Стевановић, председник Скупштине града г. Саша Миленић, потпредседник Скупштине Србије г. Кон-

стантин Арсеновић, министар просвете г. Жарко Обрадовић, министар енергетике гђа Зорана Михаиловић, министар културе г. Братислав Петковић, делегације Скупштине Србије, Министарства одбране и спољних послова, амбасадори Палестине, Немачке, Словачке и Белорусије, као и делегације градова пријатеља и побратима.

У Спомен парку Шумарице одржан је Велики школски час, јединствена антиратна манифестација на којој је изведена поема *Они су ушли у дом наш* аутора Јована Зивлака из Новог Сада. Ове године 21. октобар је први пут обележен као државни празник, Дан сећања на српске жртве у Другом светском рату. Велики школски час одржава се од 1944. године и у почетку је имао локални карактер. Од 1971. године

утврђује се његова концепција и тада прераста у уметничку манифестацију. За свако извођење написано је оригинално књижевно и музичко дело. До данас је изведено 28 поема, два драмска дела и 33 оригинална музичка дела, а учествовало преко 50 хиљада извођача.

Антиратну поруку извођењем поеме *Они су ушли у дом наш* из крагујевачких Шумарица послали су великани нашег глумишта Марко Николић, Горица Поповић, Дејан Цицмиловић, Надица Јуришић, Саша Пилиповић, Миодраг Пејковић, Ненад Вуловић, Алдин Салиховић и други. Музiku је компоновао Мирослав Штаткић, режирао Божидар Димитријевић, а сценографију урадио Миливоје Штуловић.

Извор: Епархија шумадијска

Међународни научни богословски симпозион о Светом Максиму Исповеднику у Београду

Познање сврхе свега силом Вакрсења

Православни богословски факултет Универзитета у Београду био је домаћин Међународног симпозиона о Светом Максиму Исповеднику у историји и садашњости. Тим поводом отворена је и изложба уметничких остварења у славу и част Светитеља.

Двадесет и пет водећих теолога из читавог света сабрало се 18. октобра 2012. године на Православном богословском факултету Универзитета у Београду, где су у наредних неколико дана разматрали богословска, философска, метафизичка, психолошка и друга питања присутна у учењу Светог Максима Исповедника. Катедра за патристику Православног богословског факултета Универзитета у Београду, у сарадњи са Катедром за православно-хришћанске студије Фордам универзитета из САД, овим Симпозионом обележила је 1350. годишњицу светитељевог престављења († 662).

Егзегеза и увиди Светог Максима показују се изузетно плодним данас, будући да нас позивају да откријемо духовне благодети и у најскривенијим местима не само Светога Писма него и целокупне стварности. Познат као онај који обједињује теорију и праксу, Свети Максим се сматра за космичког богослова, јер нуди визију „космичке литургије“ и надахњује „евхаристијску космологију“.

На Међународном научном симпозиону о Светом Максиму Исповеднику – у оквиру којег

су истраживани однос између хришћанства и савремености у историји и данас – своје радове су изложили угледни у свету богослови и философи: Димитриос Бартелос, Григори Беневич, Калиник Бергер, Пол Блауерс, Дејвид Бредшо, Јоргос Варвацијас, Епископ Максим Васиљевић, Пол Гавриљук, Брајан Далеј, Митрополит Јован Зизјулас, Христос Јанарас, Епископ Атанасије Јевтић, Адам Купер, Ендрју Лaut, Џошуа Лолар, Максим Симонопетритски, Џон Пантелејмон Манусакис, Епископ Игњатије Мидић, Паскал Милер Жордан, Алексеј Нестерук, Аристотел Папаниколау, Џорџ Парсениос, Филип Габријел Ренцес, Нино Сакварелидзе, Торстејн Толефсен.

На свечаном отварању Симпозијума у амфитеатру највише богословске образовне институције Српске Православне Цркве учесницима се поздравним словом, у име Организационог одбора Симпозијума, обратио Преосвећени Епископ западноамерички Г. Максим. Пожелевши добродошлицу гостима у Србији и њеној престоници, Епископ је подсетио да се симпозион одржава у част 1350. годишњице

престављења Светог Максима Исповедника.

Речима „Добро дошли на сабрање на које нас је позвао сам Свети Максим!“ Владика је поздравио учеснике скupa и позвао Преосвећеног Епископа крушевачког Давида да прочита поруку Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја учесницима скupa.

Патријарх Иринеј је у својој поруци истакао понос што наша Света Црква у својој среди-

ни може поздравити толики број међународно признатих теолога окупљених око дела Светог Максима Исповедника, од непроцењивог значаја не само за прошлост него и за наше доба. У својој поруци Његова Светост је изразио радост због доласка светитељских моштију, као и радост што ће благослов великог светитеља остати на нама.

„Обједињујући у своме животном подвигу и богословљу теорију и праксу, Свети Максим нам може помоћи да пре-бродимо проблеме који муче савременог човека и друштво, будући да нам нуди визију „космичке Литургије“ и целиосног, холистичког спасења у Христу. У немогућности да Вас лично поздравим, овом поруком желим свима учесницима и организаторима да на најдубљи начин освесте све потенцијале Исповедничке дубоке теолошке визије за свеукупно хришћанство“, истакао је у својој поруци Патријарх српски Иринеј.

Његова Свесветост Патријарх цариградски Г. Вартоломеј послао је посебну поруку овом уваженом научном склопу, коју је прочитao представник Васељенске Патријар-

шије. У наставку је замолио декана др Пузовића да узме реч. У име Универзитета, учеснике Симпозиона је поздравила др Иванка Поповић, проректор за науку Београдског универзитета.

Преосвећени Максим је изразио благодарност управи Факултета, претходном декану Епископу бачком др Иринеју Буловићу и дејствујућем декану др Предрагу Пузовићу, као и свима професорима и особљу, посебно члановима Организационог одбора: проф. др Владану Перешићу и асистентима Ђакону Здравку Јовановићу, Андреју Јевтићу и Марку Вилотићу.

Владика је изразио нарочиту благодарност г. Аристотелу Папаниколау и Катедри за православно-хришћанске студије Фордам универзитета на изванредној научној сарадњи, за коју се нада да ће се наставити и продубити и у будућности.

Благодарност Факултет дугује доброчинитељима који су омогућили одржавање Симпозиона, посебно Светом Архијерејском Синоду, Министарству дјаспоре и вера, као и епархијама: захумско-херцеговачкој, новограчаничко-средњезападноамеричкој, хотелу „Невски“ и манастирима: Тврдошу, Студеници, и другима.

Изузетну тежину и посебну духовно-харизматичну компоненту овом склопу даровао је манастир Светога Павла на Светој Гори. Благодарећи игуману о. Партијију, нетљена рука Светог Исповедника је изложена у Капели Светог Јована Богослова ради молитвеног поклоњења.

Епископ је посебно поздравио многе госте из Европе и Америке, а посебно Епископа Василија из Канзаса, секретара Сталне конференције православних епископа САД.

Под сводовима ове научно-образовне установе прире-

**Порука
Његове Светости
васељенског Патријарха
Г. Вартоломеја
Међународном
симпозиону
посвећеном Светоме Мак-
симу Исповеднику**

Преосвећени Свети Архијереји и најблаговернији клирици,
Словесњејша господо Професори,

Чеда у Господу возљубљена,

„Светлоносно и богорадосно је празновање што нас данас збраја на духовно светковање... што севања свога зраке божанске благодати ... баца на срца оних који се скupише“ (Теод. Студит, *Похвално слово на Усековање часне главе Великога Крсташа и Прешеће Христовој*, I, PG 99, 757). И ми мислено учествујући на тој духовној гозби у част Преподобног оца нашег Максима Исповедника, поводом 1350 година од његовог упокојења, упућујемо свима изабраним присутнима поздрав из Свете Христове Велике Цркве, чији је изданак био блажени светитељ.

Светитељи су дар Божији свету, драгоценi светионици који светле у тами овога пролазног века, и примери за угледање, који нас воде ка нашем одредишту – Царству небеском. Као што је Син и Логос Божији „исти јуче и данас

ћена је изложба у част и славу Светог Максима, у којој је било заступљено преко 40 уметника. На отварању је говорио др Горан Јанићијевић, професор Академије СПЦ за црквену уметност и конзервацију у Београду. Изложбу су, иначе, припремиле Андрија Крстић и Драгана Машић.

После свечаног отварања научног скупа, предавања су држали: о. Максим из манастира Симонопетре на тему *Свети Максим Исповедник: значај његове мисли данас*, као и Брајан Даљеј са Универзитета Нотре Дам ду Лак (САД), на тему *Максим Исповедник, Леонтије Византијски и аристотеловска међафизика Личності*. У наставку је вођена дискусија. Првом заседању је председавао Епископ бачки др Иринеј Буловић.

У петак вече, 19. октобра 2012. године, на Православном Бого-

словском факултету Универзитета у Београду служено је свеноћно бденије у част светог Максима Исповедника, чија је богословска мисао окупила највеће богослове данашњице на научни симпозион њему посвећен. Тим поводом монаси манастира Светог Павла на Светој Гори донели су део моштију – руку овог великог светитеља и богослова Цркве Христове. Свеноћно бденије завршено је светом Литургијом којом је началствовао Епископ западноамерички г. Максим уз саслуживање Епископа крушевачког г. Давида.

Мошти Светог Максима Исповедника биле су изложене и у Цркви Светог Саве на Врачару, где су светитељске мошти биле дочекане и свечано унесене у храм у суботу, 20. октобра 2012. године, у 11 часова. Верни народ престонице могао је да се поклони моштима тог дана до 20 часова.

У суботу 20. октобра 2012. г., трећег дана Међународног симпозијума у част Светог Максима Исповедника, између осталих говорио је и Преосвећени Епископ браничевски Г. Игнатије, на тему корена Цркве по Светом Максиму Исповеднику.

Истога дана своје излагање одржао је и Преосвећени Епископ западноамерички Г. Максим, на тему *Смрћ, Васкрсење и Црква у мисли Светог Максима*.

Ово излагање изазвало је позитивне критике и плодотворну дискусију учесника Међународног симпозијума.

Симпозијум је закључен излагањима Високопреосвећеног Митрополита пергамског Г. Јована Зизуласа на тему личности и природе у мисли Св. Максима, и предавањем Вл. Атанасија (Јевтића) на тему Тајне Христове у богословљу Св. Максима, после којих је уследила дискусија.

У недељу, 21. октобра 2012. године, мошти Светог Максима Исповедника биле су свечано дочекане и унесене у Цркву Светог Саве, где је Свету Архијерејску Литургију тога дана служио Преосвећени Епископ хвостански Г. Атанасије.

Истога дана, у недељу двадесету по Педесетници, 21. октобра 2012. г., када Православна Црква слави спомен на Свете Оце Седмог Васељенског сабора, у капели Светог Јована Богослова на Православном богословском факултету, литургијским сабрањем је началствовао високопреподобни

Архимандрит Пантелејмон Манусакис, професор философије на Академији Часног Крста у Бостону (САД). Својим присуством на Литургији и појањем на јутарњем богослужењу празник је увеличао и велики архијакон Велике Цркве у Цариграду, Максим Вгенопулос.

После Свете Литургије, Архимандрит Пантелејмон је одржао проповед у којој је најпре говорио о значају празника који је литургијски про-

слављен на самом завршетку Међународног симпозиона посвећеном Св. Максиму Исповеднику. Том приликом подсетио је присутне да су се Оци Седмог Васељенског Сабора борили за очување праве вере о поштовању светих икона. Свете иконе, истакао је он, имају значајну улогу у освећењу човека. Оне нису само, како се обично говори „прозори ка небесима“, него су пре „прозори кроз које Есхатон улази у садашњост“.

и у векове“ (Јевр. 13, 8), тако су и Светитељи, који преносе Његове поруке, оваплоћујући их у свом животу, притом развијајући и кристалишући учење вере, свагда актуелни, макар то и не било увек очигледно човеку нашег времена. Због тога ваше настојање, да овим Симпозијоном доведете у средиште пажње и покажете колико савремен остаје наш Свети отац Максим, испитујући његово дело под различитим угловима, сматрамо важним и достојним похвале. Утолико пре што је истицање узора и духовних темеља више него икада раније постало неопходно и спасоносно, као противотров разноликом злу. Следствено овоме, навешћемо укратко нека питања која су Светитеља занимала а ништа мање и нас.

Као прво, у средишту учења Светога Максима налази се љубав, та покретачка сила, из које је произашла свеукупна творевина а у наставку, после пада човека, и спасење кроз љубавно испражњење и оваплоћење Бога. Преподобни Отац посвећује четири стотине глава изрека руковођењу оних који хоће да стекну ову боголику врлину, покров практичног подвигништва, чију вредност у најмању руку треба истаћи и на свевременском плану, и посебно у наше дане, када наметнута потрошачка култура тежи да скрајњи сваку „не производну“ вредност, као такву.

Вишеструко је значајно, са христиошке и сотириолошке тачке гледишта, његово разјашњење о двема природама и енергијама Богочовека (в. *Айорије*, PG 91, 1056): „примивши тело умно оживљено истински човек постаде, изузетни човекољубац, и божанску енергију неизрецивим сједињењем, њеним срастањем са енергијом тела, очовечивши, испунио је план спасења нас ради на 'богомужни' начин“, „сам једносуштан и Богу и Оцу по божанству и сам једносуштан и нама по људској природи... зато што будући посредник Божји и човек, највише је потребно да спашава природну присност са оним за шта

Изложба икона на ПБФ

Поставка икона и слика на Православном богословском факултету Београдског универзитета, на основу великог одзыва живописца, открила је динамичну слику савременог живота Цркве, не само кроз богатство и слободу креативних потенцијала у оквиру помесне Цркве, већ и далеко шире. Радови приспели из далеке Америке или оближње Јеладе определили су васељенски карактер догађаја, у коме се као и у наслеђу Светог Максима препознајемо.

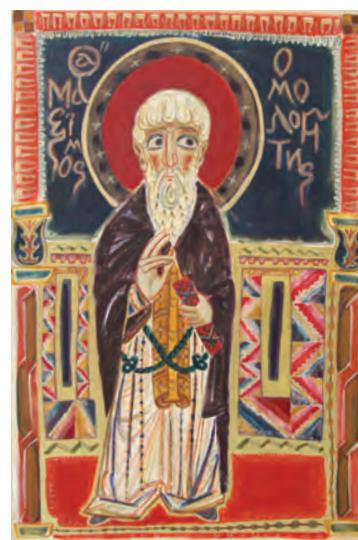
Највећу групу радова чинио је портретски тип иконе (Светлана

Војновић, Весна Пулић), настао пре-течно на основу предлошка – фреско иконе Мануила Панселина из Протата, где се издвајају радови високих домета (Драгана Ђорђевић, О. Стеван Ковачевић). У нешто слободнијој интерпретацији Свети Максим је приказан са иконом Христа (Дражен Врачар) или са развијеним свитком на коме се читају речи Светога (Весна Голубовић, Данило Скулић, Марко Николић, Љиљана Џупин, Јелена Обрадовић) као и на енкаустичним иконама (Светлана Вукмировић, Јелена Јефтић) које, заједно са иконом у техници мозаика (Наташа Илић), дају посебан квалитет поставци. Прикази Светог Максима као писца и мислиоца (Бранка Кулић, Михајло Војновић, Мара Ђуровић, Јованка Владић) успостављају везу са радовима на којима је рефлексован светитељев живот (Ђакон Срђан Радојковић, Стефан Вујчић, Катарина Миловановић) што, с друге стране, представља спону са групом дела утемељених на његовој теологији (Горан Мијајловић, Дејан Манделц, Бојан Миљковић и Мирослав Кнежевић), где се посебно издваја мисаоно и визуелно решење Јоргоса Кордиса. Светомаксимовско рефлексковање Тајне Христа

(Тодор Митровић) посредно доводи ову поставку у везу са зидним сликарством у костолачкој цркви, где се кроз иконографију и стил открива богонадахнутост Максимовог дела у сликарству о. Стаматиса Склириса.

Извор: akademijaspc.edu.rs

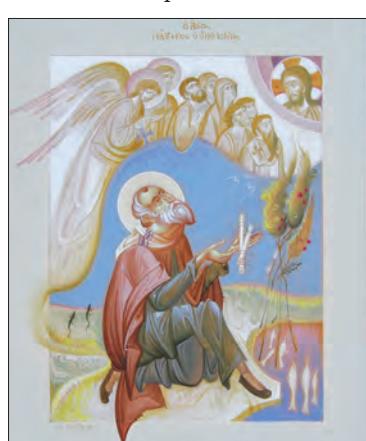
У Костолцу Макс

Дана 21. октобра 2012. године, у организацији Православне Црквене општине Нови Костолац (Епархија браничевска), освећена је Црква Светог Максима Исповедника у Костолцу. Светом Литургијом начаљствовао је Митрополит пергамски Г. Јован (Зизјулас). У чину освећења цркве и на Светој Литургији узели су учешћа и преосвећени архијереји: браничевски Игнатије, као надлежни епископ, умировљени захумско-херцеговачки Атанасије, западноамерички Максим и крушевачки Давид.

За дугогодишњи труд на изградњи храма као и за успешни пастирско-мисионарски рад, Епископ Игнатије је надлежног пароха Александра Михиловића произвео у звање протојереја. Иначе, прота Александар се бави научно-истраживачким радом, држи предавања на православним и другим трибинама, присуствује у медијима...

Темељи Цркве Светог Максима Исповедника постављени јула месеца 1999. освећени су 12. септембра те исте године

(Тодор Митровић) посредно доводи ову поставку у везу са зидним сликарством у костолачкој цркви, где се кроз иконографију и стил открива богонадахнутост Максимовог дела у сликарству о. Стаматиса Склириса.

освећена Црква Светог има Исповедника

не. Црква је триконхосна, српско-моравског стила, урађена по пројекту архитекте из Крагујевца г. Радослава Прокића. Крстови на цркви освећени су 22. децембра 2001. г., а звона 24. септембра 2004. године.

Фрескописање цркве поверено је оцу Стаматису Склирису из Атине, једном од најбољих иконописаца у православном свету.

Црква Св. Максима Исповедника је карактеристична и по аутентичном мермерном иконостасу који је урађен по узору на ранохришћанске и средњовековне иконостасе наших древних цркава. Црква има и крстionицу са правим „базеном“ за погружење.

У порти цркве данас постоји преко 150 засађених садница. У изградњи је и парохијски дом, ту су и продавница књига и летњиковац, где се такође налази и чесма у духу средњевековних манастирских чесми, посвећена Пресветој Богородици. У једном делу порте засађене су 33 саднице. Свака садница је посвећена неком живом или упокојеном српском песнику и писцу, тако да своје саднице имају: Иво Андрић, Милош Црњански, Десанка Максимовић, Васко Попа, Стеван Раичковић, Србољуб Митић, а од живих: Добрица Ерић, Ана Дудаш, Раша Перић, Матија Бећковић, Слободан Ракитић, Рајко Петров Ного и други.

Извор: Епархија крушевачка

посредује, тиме што ће постојати и једно и друго“ (Писмо 12, Јовану Кувикуарију, PG 91, 468).

Посебно је пак занимљива, не само за богословље и подвижништво, већ и за психологију, разлика између природне и гномичке воље, то јест вољне силе душе и у сваком тренутку личносне воље сваког човека (Дискусија са Пиром, PG 91, 293), у којима је и Господ наш Исус Христос, као савршени човек, имао удела (в. нпр. Писмо Марину, PG 91, 48 и даље).

Нашу пажњу посебно привлачи став који је формулисао Светитељ и по којем „ништа у постојећем није зло, него само погрешна употреба која настаје од немарности ума око природног делања“ (Главе о љубави, III 4, PG 90, 1017), а посебно у вези са савременим еколошким проблемом Максимов исказ да „неуспешној/кривој употреби мисли следи погрешна употреба ствари“ (Главе о љубави, II, PG 90, 1008; в. и Глава I, 92, PG 90, 981), која потврђује продужени утицај греха на материјалну творевину и у наше дане, јер пропадање ове од Творца нам поверене врло добре творевине исход је духовног пропадања, као што је још Апостол народа Павле проповедао „да ће се творевина ослободити ропства пропадљивости на слободу славе деце Божије“ (Рим. 8, 21).

Завршавамо, препуштајући стручније и подробније анализе учења преподобног Оца појединачним предавањима говорника, додајући вама који својим научним доприносом учествујете на Симпозијону и онима који су се на многе начине трудили око њега, наше очинске и патријарашке молитвене жеље и благослове, и желим молитвама Преподобног оца нашега Максима Исповедника, богат духовни род од ове у његов спомен благородне организације.

У Константинопољу,
8. октобра 2012. године
Варфоломеј
вољени у Христу браћа
и усрдни прео Бојом
молитвеник

Сајам књига 2012. године

Српска Православна Црква на 57. Међународном сајму књига у Београду
(21–28. октобар 2012. године)

Унедељу 21. октобра у 18 часова, песмом, речима, стиховима означен је почетак овогодишњег сајма књига, који ускоро пуни шест деценија свога постојања. Преко 800 излагача се окупило ове године и овим поводом у Београду. Била је то друга по величини, а рекли бисмо и по значају, културна манифестација у Европи, одмах после сајма књига у Франкфурту. Земља – домаћин овогодишњег окупљања је била Мађарска. Централни догађај по отварању сајма је било промовисање штанда Канцеларије за Косово и Метохију, јер се овом приликом на 280 квадрата сабрало преко 45 излагача. После отпеване химне Божје правде (дечји хор Чаролија из Београда), многоbroјне посетиоце, међу којима су били и представници градова Косова и Метохије, поздравио је директор Канцеларије за Косово и Метохију г. Александар Вулин: „Све што

пише, мисли, дише, сања, а живи на Косову и Метохији данас је на 57. Међународном сајму књига. Ово је наша порука: Бићемо јединствени, сви као једно, управо као што смо овде окупљени.“

На отварању је говорио и министар за културу Братислав Петковић. На овогодишњем сајму књига биле су обележене годишњице везане за живот и стваралаштво Борислава Пекића, Стевана Раичковића и Радомира Константиновића.

Српска Православна Црква је, као и сваке године, представила наше духовно и културно наслеђе новим издањима о православној мисли, мисији, животу Цркве, као и своја гласила:

Православље, Теолошки појледи, Православни мисионар, Свето-савско звонце и др. У среду 24. октобра 2012. године сајам је посетио и Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј. И други црквени великолодостојници су се нашли међу посетиоцима. Његово Преосвештенство Епископ ремезијански Г. Андреј, викар Његове Светости је водио многе разговоре са издавачима,

представницима књижара, писцима и ауторима, охрабривши нарочито издаваче и писце са Косова и Метохије речима да су они прави чувари наших духовних снага и најдрагоцености представници јужне покрајине пред светом.

У петак, 26. октобра, у Свечаној сали сајма је представљено *Деџе Јеванђеље* на ромском језику. Богато илустровану књигу употребљену иконама и украшену орнаментима и иницијалима, попут оних у старим књигама, представили су протођакон Радомир Ракић, Бајрам Халити и преводилац Златко Јовановић.

Кратким приказом о самој Библији и преводима на разне језике протођакон Радомир Ракић је присутне поново подсетио на потребу читања Библије и на живи дијалог са Библијом. Бајрам Халити, члан Удружења књижевника Србије је рекао да је само на изглед

мала књига по обиму, *Деџе Јеванђеље* на ромском језику, у ствари „збирка православних молитава и правила и начина на који се оне изговарају... употребљена Божијим заповестима посредством којих се, одговарајући на питања, дете на прави начин припрема да приступи светим тајнама“.

Истог дана су представљена и нова издања Епархије канадске, која већ другу деценију учествује на београдском сајму књига са препознатљивим *Источником*, епархијском издавачком установом. Ове године представљена је вредна антологија српског песништва *Књића радости* на руском језику. Андреј Борисович Базилевски, доктор филолошких наука, писац и преводилац духовно је узнео српско песништво. У овој

обимној књизи (на српском и руском језику) на 1300 страна, сабране су песме за децу, млађе и старије. Осим песама бисерница из народне српске поезије, на једном месту је скупљено више од хиљаду пробраних песама преко двеста аутора. Ову промоцију су улепшали и Љубивоје Ршумовић, Бранко Милићевић Коцкица, Драган Лакићевић, Мирјана Булатовић, протојереј Љубомир Рајић и Бранко Стевановић.

Извор:
Информативна служба СПЦ

Поводом значајне годишњице

У сусрет стогодишњици ослобођења југа Србије од турског ропства

Косово би ослобођено, а српски војници не оскрнавише ниједну богомольу, ни један споменик, не преораше ни једно гробље...

Антоније Ђурић

У минулих сто година Србија је имала пет ратова на отаџбинском тлу – четири су јој била наметнута, а онај први, Балкански, за ослобођење Косова и Метохије, ушла је с невиђеним жаром и одушевљењем јер није могла мирно да слуша вапаје српске нејачи под турским јармом.

Све кликће: У бој! У бој!

Београд се претворио у вулкан који хода и нестрпљиво чека заповест да избаци ужарену лаву на турску окупаторску силу, која на југу отаџбине вековима држи српски народ у тамничком ропству.

Цетиње вади сабље из корица и проверава оштрину сечива. Острошка звона позивају на молитву.

Шумадија, она молитвена и увек будна, клечи пред иконом Господа Бога и благодари што ће она, прва, разарати топовима турска утврђења и тако испунити један од Карађорђевих снова...

Истовремено брује звона са острошких висина и из Саборне цркве у српској престоници – митрополити и владике, међу њима и Владика Николај Велимировић, благосиљају оне који

су спремни да се боре и гину за ближње и отачество...

Сви знају да су давно умукла звона Самодреже, Богородице Љевишке и Високих Дечана, али ће, ако Бог да, ускоро и она загрмети...

Србија је на ногама. И Црна Гора је на ногама. Талас одушевљења из часа у час расте. А како и не би кад Београд, на дан мобилизације, шаље Цетињу телеграм: „Краљ данас позвао под оружје целокупну убојну силу Србије. Очекујемо глас да је братска Црна Гора солидарна у овим судбоносним тренуцима. Бићемо дубоко захвални ако нас Цетиње једино тим гласом обрадује.“

А Цетиње већ спремно да се лати оружја и похита својој поробљеној браћи у помоћ, жури да одговори братском Београду: „Од јуче сва је Црна Гора на ногама! Своју руку ставила је у руке братске Србије да удружене полете браћи у помоћ. Онај, намо, за брда она...“

Брдима Црне Горе и њеним светињама, равницама, шумама и пропланцима Србије одјекивала је песма краља Николе Петровића:

„Онам, онамо да виђу Призрен, та то је моје, дома ћу поћи, старина мила тамо ме зове, ту једном морам оружан поћи.“

И пођоше оружана браћа својој поробљеној браћи у помоћ. Косовски гнев, који притајен тињаше пет века, у души српског ратника плану и разбукта се у огроман пожар у коме сагоре највећи део турске балканске армије. Пред налетом Душанових, Лазаревих и Милошевих потомака падоше Куманово, Скопље, Велес, Прилеп, Битољ, Нови Пазар, Призрен... И српска војска изби на Косово после пет стотина двадесет и три године.

И паде војска ничице и стаде љубити земљу праотаца својих.

Гласови о ослобођењу Косова и Метохије стизали су у Београд и на Цетиње у таласима, стизали су и у свет. Записано је да је тада немачки цар Вилхелм Други рекао: „Штета што тај мали српски народ није мој савезник!“

Србија и Црна Гора клицале су команданту Прве армије принцу Александру Карађорђевићу, који је војне вештине изучавао у Петрограду и Москви, кликало се и пуковнику, мало касније војводи, Петру Бојовићу и црногорским батаљонима који својим грудима отворише утамничене капије некдашњег царског Призрена и сложно, као у један глас, запевање нову песму: „У царски

Призрен уђосмо, у наш стари дом, благодарни смо Господу, на часном походу овом..."

А у српску престоницу стигла је и ова подругљива песмица: „Што би дике оде у војнике, што би шкарта оста да се карта!“

Нису само мушки главе јуришале на турска утврђења – било је и жена које су се лаћале пушке или торбице са санитетским материјалом.

Од којих ружа и којих речи исплести венац славе и захвалности племенитој и одважној жени српској, која свог оца, свог мужа, брата, јединца сина испрати на бојно поље цвећем и одушевљењем?

Говорила је да је отацбина преча од живота! Љубав своју материнску потчинила је љубави према отацбини. Знала је да само срећна Српкиња у слободној земљи може да буде срећна мајка.

Она је приносила на олтар отацбине и себе и пород свој. Одазивала се без позива да брани родну груду. Учила како се бомба баца и пушком обара непријатељ рода свог. Ишла на бајонет. Прса у прса! Њена молитва и њена храброст, њена тужбалица и њена песма, њена туга и њена радост допуна су нашим гуслама...

Дошао час да на крваво разбојиште мајка Злата Гредељевић из села Биоска, под планином Таром, испрати четири сина. Бодри их и саветује: „Моји синови, моји соколови, ви идете у бој! Слушајте своје старешине, али послушајте и мој савет: туђе не дијајте! С мртвога ништа не узимајте. Рањенику, ма чије војске, помозите да преболи ране – сви су они нечији синови. Кући се не враћајте покуњена чела...“

Застанимо пред овим саветима. Ослушнимо их поново. Многобројне су њихове поруке и многострука њихова значења. Шта нам то открива ова неписмена сељанка? Открива нам

своју јеванђељску душу, а тиме и праисконску етику српског народа – да се не поsegне за туђим и да се помогне сваком у невољи. Епска је величина њене душе, врхунац свих људских вредности, скуп свих моралних врлина...

Прослављени кучки јунак, медунски Обилић, војвода Марко Миљанов није имао мушких порода, али његова крви није усахнула у жилама његове женске деце. У Милици, кћери његовој, на дан објаве рата Турцима узврела је очева крв и она у поодмаклим годинама похита да се придружи ослободиоцима Косова...

Протерујући Турке са прадедовске земље стigli војници и у Косовску Митровицу. Имају и топле шињеле и јаке цокуле, имају и мањерке и храну, али немају дувана. У једном дворишту приметили лиске дувана – сушио их и повијао поветарац. Замолише домаћина да им прода коју лиску. Домаћин бритвом одсече подужу ниску и не хтеде да чује за понуђену накнаду. Наиђе у том часу друга јединица, па војник, мислећи да им је дозвољено, сам одсече три-четири лиске... Њихов командант пуковник Миливоје Николајевић грму: „Назад! Зар вам је мало што добисте на поклон, сад хоћете и сами да узимате!“ На то домаћица зава-

пи: „Немој, господине, слава ти, да грдиш ове твоје јунаке! Зар они дају живот за нас, за нашу слободу, а ми да им не дамо оно што је нама Бог дао!“

Затим се окрену војницима: „Узимајте, децо моја, све, за вас је и чувано, за наше бранioце и ослободиоце!“

У штаб пуковника Степе Степановића у Крагујевцу готово силом упаде Милунка Савић и, рапортирајући као добровољац Милун, кратко рече: „Молим за мој ратни распоред!“

Примили су је и нашли распоред. Кући се вратила после шест година са две Карађорђеве звезде с мачевима и орденима француске Легије части...

Понављам: и српска војска изби на Косово. После пет стотина десет и три године. И паде војска ничице и стаде љубити земљу својих праотаца.

Косово је ослобођено! Косово! Један сан, петовековни сан увек будног народа остварен је. И сузе радоснице испунише очи старија и деце, мајки и сестара, пастира и војсковођа, свештеника и монаха... Косово је ослобођено! Само Србин може да оцени значај овог узвика, јер само Срби имају своје Косово. Само су Срби пет стотина десет и три године из дана у дан у школи, у цркви, у дому и пољу, у радости и жалости, о слави и свадби говорили једни ➔

другима о Косову и Метохији. Косово би ослобођено, али српски војници не оскрнавише ниједну богомолју, не порушише ниједан споменик, не преораше ниједно гробље, не запалише ниједну кућу, не разорише ниједно огњиште, не уцвелише ниједну мајку, не силоваše ничију сестру... Они само завојевача са прадедовског огњишта пртераше...

Памти ово, Србине, и управи се!

Ко се данас велича слободама и слободарима, а узмиче пред неслободама и тиранима не чује онај разговетни шапат будућности да ће се данашњи грехови сутра спирати покајничким сузама. Поносити се својим прецима, а не бити их достојан чин је вредан само презрења!

Не каже се узалуд: СВЕТА СЛОБОДА! И Косово на сабљи изгубљено. И Косово на сабљи враћено. Пре сто година!

И данас, ево, на стоту годишњицу извлачења Срба из турског јарма, они би да нам поново отму Косово и Метохију, да нас претворе у робље, да уз помоћ појединих светских моћника, који су умислили да су већи од Господа Бога, да на наше духовне светиње дозидају минарете, да униште тапије и сва друга сведочења да је та земља српска. И неки други би који измишљају своје порекло и свој језик да штрпну комад Србинове отаџбине и да створе неку своју покрајину, неку своју државицу, неки свој ћепенак... Помажу им у томе и неки са српским именом и презименом који са српством немају ништа заједничко – они се залажу да се отимачима поклони „парче“ Косова и Метохије. Мора им се увек изнова говорити: „Косово није ‘парче’, није ни равница, ни долина, ни брежуљак на Газиместану, није ни житна поља крај Лаба и Ситнице, није ни костурница,

ни јама непрегледна, нису ни богати рудници... Косово је душа Србина, крв његова, рана незацељена, његова клетва и молитва, његово памћење и његова колевка у којој је свако дете са сваком капи млека из мајчиних груди примало и свету причест и завет: mrжња за ропство и спремност умирања у борби за слободу. Косово је небески врх одакле мотре бистре очи честитог кнеза Лазара који нас пита: ‘Чиме то тргујете, о моји Срби!’“

Извесно је: неће бити спокоја на Косову и Метохији. Неће га бити за Србе, али неће га бити ни за Шиптаре. Срби знају да им је земља отета, Шиптари знају да су на отетој српској

земљи. Знају да долази време у ком ће свако узети оно што је његово.

Из крила мајке Србије већ су полетели млади заветници Косова и Метохије и заклињу се готово на исти начин на који су се вековима заклињали Јевреји: „Ако те заборавим, Јерусалиме, нека ме заборави десница моја“. Заклетва „косовских заветника“ се мало разликује „Ако те заборавим, Косово, нека ме Господ Бог заборави!“

Том заклетвом и том поруком хране се и бране „Заветници Косова и Метохије“, којих има готово у свим градовима. За вођу имају студенткињу Милицу Ђурђевић, коју називају новом Косовском Девојком.

Имају само једну мајку

Француски новинари који су пре сто година пратили српску војску у бојевима за ослобођење из турског ропства били су веома изненађени када су сазнали да у тим борбама гину у бивају рањени и синови генерала и виших официра. Војник из Шумадије, који је помало натуцао француски језик, узе да им то овако објасни: „Видите, господо, ми Срби имамо различите очеве, али имамо само једну мајку отаџбину. Е, за ту мајку гинемо сви без разлике!“

У славу песника Ракића

У оним таласима одушевљења који су захватили Србију пред бој са Турцима само је један песник био тужан – Милан Ракић. Војска га није хтела јер је имао неку физичку фалинку. Зар он да пропусти бојеве на Косову? Никада! Нашао је Војина Поповића – Војводу Вука и дословно рекао: „Ако ме не примиш у твој комитски одред, мени живот више не треба!“

Када је војска била на Газиместану, један млади официр говорио је стихове Милана Ракића: „Силни оклопници, без мане и страха...“ Официр из комитског одреда трчи према команданту и рапортира: „Господине пуковниче, песник Милан Ракић, чије стихове говори овај млади официр налази се у одреду.“ Пуковник заповеда: „Милан Ракић три корака напред!“ Милан Ракић од силног узбуђења не може ни да коракне. Зато се чује нова команда: „Одред три корака назад, осим војника Милана Ракића.“ Затим још једна команда: „Три пут ура за песника Милана Ракића!“ Док се орио Газиместан, Ракићу су текле сузене...

(Ово су, Србине, били твоји преци. А где си ти?)

Нови Сад, Трибина:

Србија и Срби сто година после Куманова

Уторак 23. октобра у Радничком дому у Новом Саду одржана је трибина Србија и Срби сто година после Куманова у заједничкој организацији Српског народног покрета Светозар Милетић и листа Нова српска политичка мисао са почетком у 19 часова, на којој су се присутнима обратили Епископ бачки Иринеј, историчар Ђорђе М. Србуловић и уредници листа Нова српска политичка мисао, професор Слободан Антонић и професор Ђорђе Вукадиновић.

Владика Иринеј је у свом кратком излагању поздравио присутне подсетивши их на православне вредности којима су ондашњи Срби били посвећени у борби за ослобођење давно окупираних територија, али је и упозорио на проблем данашњих генерација које нису у стању да у довољној мери идентификују те исте вредности, када се као друштво налазимо у сличном стању као пред Први балкански рат. Ђорђе М. Србуловић је присутне подсетио на сâm ток догађаја Кумановске битке, рекавши да су Турци 24 сата пре свог потпуног пораза

заправо славили победу јер су по грешно проценили да се целокупна српска војска повлачи.

Професор Слободан Антонић се у свом излагању осврнуо на поуке које се могу извући из тог времена.

Ђорђе Вукадиновић је у свом излагању највише пажње посветио немару данашњих институција и медија када је обележавање оваквих догађаја у питању.

После излагања учесникâ трибине уследила су питања присутних у којима су углавном тражени одговори на то како би друштво требало да се односи према различитим негативним утицајима којима је изложен, на шта су учесници констатовали да је потребно да се свако понаособ бори у сопственој породици за духовно здравље пре свега најмлађих чланова и да о њима посебно брине, јер су се млади нашли у изразито непогодном положају због лошег стања у готово свим аспектима живота: од угроженог социјалног положаја, преко медија, до образовног система који је данас чешће резултат политичко-економских договора него науке.

Извор: Епархија бачка

Епископ бачки др Иринеј, портпарол СПЦ:

Iterum: Quo vadis, Laurentie?

Подавно, док је Епископ Лаврентије још био млад владика, а моја маленкост млад јеромонах, написао сам му писмо под насловом *Quo vadis, Laurentie?* Оно је било мотивисано његовим тадашњим поступцима у односу на Римокатоличку Цркву: понашао се, наиме, као да је јединство међу Црквама већ датост, а не задати циљ, остварив само благодаћу Духа Светога. Сада пак, када је он већ епископ у поодмаклим годинама, а моја маленкост га по томе у стопу следи, принуђен сам да му се обратим поново (*iterum*), и то јавно, подстакнут његовом крајње непромишљеном, неозбиљном и црквено-канонски неприхватљивом изјавом да наша Црква треба да дâ независност или аутокефалност такозваној Македонској Цркви. Значи, по лаврентијевској логици, један црковразбијачки пуч, антисаборски и антисаборни акт самопроглашења, извршен уз активно учешће и подршку световне, притом безбожничке и антицрквене власти, треба просто-напросто признati: бекање треба прогласити законитошћу, расколништво црквенашћу, мржњу љубављу, зло добром.

Куда би нас то одвело? Шта би остало од Цркве и њеног богоустановљеног поретка? Има ли у историји Цркве иједног примера за такву методологију решавања канонских питања? Да ли су блаженопочивши патријарси Герман и Павле и толики наши епископи за време трајања већ готово полувековног раскола били у тешкој заблуди или у стању умне помрачености када су, упркос свим претњама тадашњег режима, заузели одлучан, а канонски и једини могући став према црквеним пучистима и њиховим настављачима? Да ли су и све помесне Православне Цркве у заблуди – или „незреле“, како веле вође раскола у Скопљу – зато што, солидарно са Српском Православном Црквом, не признају самопроглашену аутокефалију и одбијају канонско општење са расколницима? Ако неколико епископа у расколу могу, по овој теорији, мирно и хладно крвно, уместо предвиђених канонских мера, да чекају признање, односно награду за непочинство рушења црквеног поретка, одбацивања братске љубави и гажења сопственог исповедања вере датог пред епископску хиротонију, зашто онда и било који свештеник или монах не би могао да прогласи своју независност или „аутокефалност“ у односу на надлежног епископа, рецимо на Епископа шабачког Лаврентија, па да, уместо црквеног суда и рашчињења, чека и дочека признање и одликовање, попут, рецимо, признања и одликовања које је од поменутог епископа добио несретни поп Перановић? Зашто то, на крају крајева, не би могао и било који верник?

Да невоља буде већа, теолошка знања, посебно пак еклисиошкa упућеност Преосвећеног апологете раскола и расколничких права, таква је и толика да он и не слути како је вековима у Православној Цркви давана и

стицана аутокефалија, а, очигледно, није ни чуо за савремени, свеправославним консензусом формулисани став по овом питању. Да је ишта о томе начуо, знао би да ниједна помесна Црква, сама за себе, не може dati аутокефалију већ само предложити свеправославно разматрање евентуалног осамостаљења неких својих епархија. Жалим што мој уважени старији брат и саслужитељ не зна – или можда не жели да зна? – оно што данас зна сваки студент прве године теологије, па и ученик Богословије у старијим разредима.

Епископ Лаврентије најављује да би или он или неко други могао да на Архијерејском Сабору предложи ово што је сада изјавио, па остао жив. Дубоко сам уверен да, осим њега, нико не би предложио тако нешто, а све се надам да ће и он у међувремену промислити, а можда понешто из еклисиологије и канонског права и прочитати. Уместо најављенога, могао би да учини нешто друго. Он је, наиме, до сада три пута подносио и повлачио оставку на активну службу, односно на управљање Епархијом. Уколико оваквим потезима мисли да крунише своју вишедеценијску архијастирску службу, много корисније и за њега и за Цркву било би, уверен сам, да по четврти пут затражи умировљење и да при томе остане. Ово говорим, пред Богом и пред људима, крајње добронамерно, без трунке злобе или ироније.

Посебно је интригантно питање како и откуд поједињи медијски делатници непогрешиво знају коме да иду по мишљење када желе да добију поруку која годи њима или њиховим налогодавцима и коју ће потом пропагирати до бесвести. Како то, на пример, да се нису обратили Митрополиту Амфилохију, ветерану разговора и преговора са расколничком црквеном структуром? Како се нису сетили Владику Атанасија Јевтића, међународно признатог теолога, притом преводиоша и коментатора свих канонских зборника Православне Цркве? Или зашто ништа нису питали остале учеснике дијалога са расколничком МПЦ? Или неке епископе који су доктори теологије? Треба ли напомињати да су, постављајући своја блиц-питања, ex-Press-питања и слична питања, потпуно – какве ли случајности! – заборавили да постоји и неки убоги портпарол Српске Православне Цркве? Одговор на ове недоумице тежак је и лак. Како за кога.

Са свим поштовањем према свештеном чину, годинама и неспорним заслугама Владику Лаврентија, закључујем питањем из наслова и прве реченице овог непланiranог и нежељеног обраћања, и за адресата и за мене мучног, али ни у ком случају жучног.

Поново: куда идеши, брате Лаврентије?
Iterum: quo vadis, frater Laurentie?

Нови Саг, 24.10.2012 –
Информативна служба Епархије бачке

Разговор са др Раством Јовићем

Богословље са „људским лицем“

Разговарала Олга Стојановић

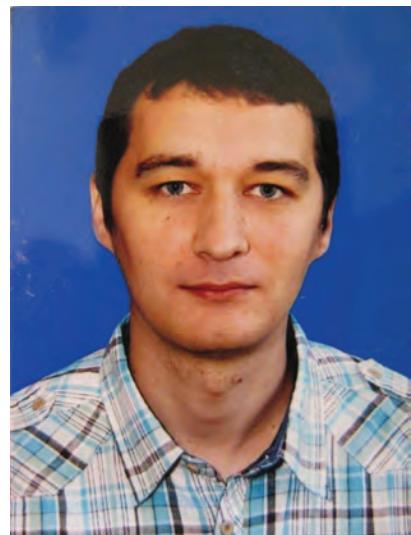
Надам се да ћу имати прилике да се посветим богословљу, богословљу које ће бити осетљивије на проблеме и изазове са којима се суочавамо у животу; богословље „са људским лицем“ чини ми се као неопходност како бисмо поруку пренели људима, поруку која ће их се тицати. Надам се да ће ми Господ пружити прилику да учиним макар мали корак ка том циљу.

Раствко Јовић је рођен 8. августа 1978. године у Дервенти, БиХ. После основног образовања завршио је гимназију „Урош Предић“ у Панчеву. Богословски факултет Српске Православне Цркве у Београду је завршио 2004. г. као одличан студент. На факултету „Часни Крст“ у Бостону завршио је постдипломске студије са највишим оценама, а под менторским руководством професора Емануила Класица, магистрирао на тему „Проблем богатства и сиромаштва у делима Кападокијских отаца“. Академске 2007. г. уписао је докторске студије на богословском факултету Аристотеловог универзитета у Солуну, које је окончao 2. јула 2012. г., одбравнивши дисертацију на тему „Кућа и евхаристија у посланицима светог апостола Павла“. Раствко тренутно ради као вероучитељ у Архитектонско-техничкој школи у Београду. Сарадник је Богословске Академије у Волосу. Аутор је више текстова и студија. Члан је Педагошко-катихетског института и сарадник у часопису *Вероучитељ у школи*.

Какво је, по Вашем мишљењу, стање у данашњој српској теологији? Постоје ли неке одређене карактеристике савремене српске теологије у поређењу са теолошком мишљују другим земљама (Грчкој, Америци, Русији...)?

– Морам рећи да се не осећам доволно компетентним да износим вредносне судове о српској теологији у поређењу са другима. Сматрам да, и поред свих година разарања наше земље, ратних и економских, у тој области добро стојимо. Оно што је очигледно јесте напор који је све више видљив у смислу превођења богословских књига, као и све већи број часописа и књига домаћих аутора. Тада је свакако вредан хвале, и можемо очекивати сигурне плодове тог рада у будућности.

А какво је стање у библијско-богословским наукама код нас, и уопште код православних? Да ли су оправдане критике које се упућују православним – да су запоставили светогика-самске студије?

– И док сам боравио у Грчкој, или и Америци, уверио сам се у велики труд који улажу православни богословски делатници у области библистике. У Србији се такође дешава слична ствар, и чини ми се да смо све више свесни да је истинско богословље немогуће без правилног разумевања Светог Писма. Надам се да ће ова свест јачати временом, како би и сама теологија поново мотивисала пројимање између теори- ➔

је и праксе. Свест о важности Светог Писма, која је сада све снажнија, сигурно је да ће бити покретач и за нове младе теологе да се све озбиљније баве библистиком.

Какав је значај теологије данас – утиче ли богословље на живот Цркве и у којој мери?

– Мислим да је ово више системско питање самог практичног живота наше Помесне Цркве, и да ја могу само изнети своје мишљење и запажање. Наиме, сматрам да би, и поред тога што код нас при доношењу одређених одлука учествују и консултују се богослови, то учешће морало бити још веће, и убеђен сам да би се оно позитивно одразило на живот наше Цркве, јер без подршке унутар самог система одлучивања, теологија остаје само „глас вапијућег у пустињи.“ Од тога последице могу бити велике, јер ће многи млади људи бити потпуно обесхрабрени да се баве теологијом која ће губити додирне тачке како са животом света, тако и са животом Цркве. У том случају, овакав развој ситуације може довести до потпуне самоизолације богословља. Наиме, богослови ће писати за друге заинтересоване богослове. Дакле, неопходно је извршити одређене промене како би богословље било релевантно за живот Цркве и друштва.

Као млади доктор богословских наука, како ви видите улогу лаика у Цркви данас? У савременом свету постоји велики број црквених људи који су образовани, који су постигли значајне резултате на пољу богословске и других наука. Какво је њихово место и мисија данас?

– Сама проблематика улоге лаика у Цркви није извorno православно питање, него је по инерцији увезено са Запада, као и многе друге теме из протестантско-католичке полемике. Нити улогу свештеника треба преаглашавати, нити улогу лаика треба на било који посебан начин истицати. Предање наше Цркве је током двомиленијумског благодатног живота пронашло савршен однос клира и лаоса и одговарајуће место лаика у Цркви. Оно што свакако представља проблем јесте да сами лаици често нису у стању да адекватно одговоре на захтевну и одговорну улогу коју по Предању имају у Цркви. Условно речено, проблем лаика у Цркви јесте и може бити само проблем одговарајућег образовања народа Божијег. Овде вреди подсетити да верску наставу предају углавном лаици, те у том смислу положај и улога лаика у Цркви зависи мање-више искључиво од других лаика, вероучитеља који требају да информишу о правима, али и дужностима лаика у Цркви. Истовремено, свештенство мора да образује своје парохијане и укаже им на њихову свештеничку димензију, јер не смемо заборавити да смо сви у Цркви „царско свештенство, род изабрани.“

Магистарске студије сте завршили у Бостону, на Академији Часног Крста. Какав је тамо степен уцрковљености код православних хришћана.

– „Уцрковљеност“ је у Америци веома сложен појам. Наиме, свака Православна јурисдикција има своје особености. Православна стварност у Америци је тек нешто више од сто година присутна. Не бих да понављам оно што се већ зна, али немогуће је не поменути да у Америци Православне Цр-

Потребно је код деце створити здрав однос, који подразумева љубав према Богу и ближњем, љубав која ће их подстакти на креативност која ће их учврстити у вери. Ово ће се постићи, и постиже се, ако вероучитељ својим животом, а не само речју, сведочи Христа: *Ви сте Моя сведоци и бићете Моя сведоци пред људима, заповедио нам је Спаситељ. Вероучитељ мора учинити све да та дечија срца постану станиште Божије. Као што рече Бог: Уселићу се у њих, и живећу у њима, и бићу им Бог, и они ће бити Мој народ.*

кве и даље имају проблем да изађу из својих националних „чаура“. Уколико временом постану успешније у томе, сигурно је да ће и „уцрковљеност“ постати шира стварност. Неки добри кораци су већ начињени у том правцу, па је сигурно могуће да се надамо успеху у будућности. На самом Факултету, црквена атмосфера је била веома жива и слободна. Упознао сам и много Американаца који су прешли у Православље. Код њих је то био лични избор, те се Православљу посвећују у потпуности. У својим протестантским срединама, Американци су већ навикнути да сваке недеље посвећују богослужења, тако да су по преласку у Православље на Литургијама у нашем храму били готово увек редовни. Све ово нам даје на-

Сматрам да би, и поред тога што код нас при доношењу одређених одлука учествују и консултују се богослови, то учешће морало бити још веће, и убеђен сам да би се оно позитивно одразило на живот наше Цркве, јер без подршке унутар самог система одлучивања, теологија остаје само „глас вапијућег у пустини.“ Од тога последице могу бити велике, јер ће многи млади људи бити потпуно обесхрабрени да се баве теологијом која ће губити до-дирне тачке како са животом света, тако и са животом Цркве.

ду и оптимизам за будућност Православља у Америци. Оно што ће бити неопходно, и што лагано учимо у Америци, за нас Православне, јесте да научимо да комуницирамо у америчком културном миљеу као Православна Црква, а не као „национална традиција“ овог или оног народа.

Ваш докторски рад похвалио је професор Петрос Василијадис, рекавши да је то мултидисциплинарни рад у коме је новозаветно богословље спојено са социологијом, показујући релевантност теологије у свакодневном животу. Да ли је оправдан и колико је значајан мултидисциплинарни приступ у научном истраживању?

– За мене је мултидисциплинарни рад оправдан уколико он има за резултат одређену практичну примену и последицу у животу Цркве, бољем разумевању друштва и културе у којој живимо. Такође, овакав приступ омогућава нашим радовима да буду разумљивији не само теолозима него и другим научним делатницима. Комуникација са светом која се отвара овим приступом није више само нешто што је тренутна мода, него је неопходност уколико теологија жели да има саборну димензију.

Запослени сте као вероучитељ у Архитектонско-техничкој школи у Београду.

Какви су Ваши утисци у директном контакту са младима?

– Вероучитељ мора да буде пре свега човек вере, а то значи да мора да сведочи радост деци. Неопходно је да буде у стању да наслеђује децу, да им заголица машту. Сваки дан гледамо људе како се гасе у својој тузи, а да не говоримо о туробности и депресији која је видљива на сваком кораку. Вратити деци осмех значи вратити им и оптимизам, али и жељу за животом. Чини ми се да је управо то срж веронауке у школи, да врати ведрину и радост младим људима. Сведочити Христа у школи значи сведочити истинитог Хероја, Оног Који је и радост, али и утеша. Вероучитељ такође неизоставно потребује да разуме језик тог младог света и да затим кроз њега артикулише Православље, које је увек младо, јер захтева креативност да се искаже на сваком језику, у сваком времену и у свакој култури. Ништа нам не би помогло ако би деца научила све лекције напамет, јер би то остало само мртво слово које они нити разумеју нити могу да повежу са својим животом. Потребно је код деце створити здрав однос, који подразумева љубав према Богу и ближњем, љубав која ће их подстаки на креативност која ће их учврстити у вери. Ово ће се постићи, и постиже се, ако вероучитељ својим животом, а не само речју, сведочи Христа: *Ви си моји сведоци и бићете Ми све-*

доци преđ лјудима, заповедио нам је Спаситељ. Вероучитељ мора учинити све да та дечија срца постану станиште Божије. Као што рече Бог: Уселићу се у њих, и живећу у њима, и бићу им Бот, и они ће бити Мој народ. Генерације које долазе у средњу школу имале су верску наставу већ осам година, и могу рећи да се осећа разлика између њих и претходних генерација. Они који долазе можда немају велико интелектуално знање о Православљу, али имају један друкчији поглед на свет који су кроз веронауку добили. Због тога ми који предајемо у средњим школама захвални смо свим вероучитељима који су кроз основну школу сведочили Православље овим младим људима на добар и здрав начин.

На крају, реците која су Вам даља научна стремљења?

– Надам се да ћу имати прилике да се посветим богословљу, богословљу које ће бити осетљивије на проблеме и изазове са којима се суочавамо у животу; богословље „са људским лицем“ чини ми се као неопходност како бисмо поруку пренели људима, поруку која ће их се тицати. Богословље није као свака друга научна дисциплина, тако одлазак у самоизолацију, одвајање од обичних људи, али и живота Цркве не сме бити његов избор. Надам се да ће ми Господ пружити прилику да учним макар мали корак ка том циљу.

Литургијске теме

Празновање Пресвете Богородице у богослужбеном животу Православне Цркве

— трећи део —

*Прошојереј-ставрофор
др Владимир Вукашиновић*

Црква Христова празнује Његову Пресвету
Мајку на разне начине и различитим поводима.
Сва три богослужбена круга којима се молимо –
дневни, седмични и годишњи испуњена
су песмама, молитвама и службама Богородици.

Пред ових, великих празника, ми прослављамо и друге догађаје везане за живот Пресвете Богородице. Тако 26. децембра прослављамо Сабор Пресвете Богородице. У древна времена, када црквени календар још увек није био развијен у потпуности, јединствени празник у част Дјеве Марије је био други дан Рождества Христовог и тај празник се до данас зове даном Сабора (сабрања) Пресвете Богородице. Управо у црквеном празновању Рождества Христовој, у молитвама и песмама које се певају тога дана, налазимо онај најдубљи слој теме поштовања Пресвете Богородице.

То је свој израз попримило и у начину на који се Богородица сликала на самим почецима хришћанске уметности – као мајка са дететом на кри-

лу (Присцилина катакомба у Риму из другог века). Други, пак, древни вид Њеног изображавања био је као молитељка, оранс, жена са раширеним рукама која посредује за некога и истовремено га штити. Ова заштитничка односно заступничка димензија Богородичног Лика свој израз добила је у одређеној групи празника који су формирани на основу различитих историјских догађаја а у основи имају ову тему.

Ту на првом месту спада празник Покрова Пресвете Богородице, који се прославља 1. октобра. Овај празник настао је у Русији у 12. веку да би се међу Србима проширио са продором руских богослужбених књига у 18. веку. Овде се прославља омофор којим Богородица закриљује и штити верни народ од сваке невоље.

Црква затим прославља Полагање појаса Пресвете Богородице, 31. августа којим је исцељена царица Зоја, жена Лава Мудрог и Полагање ризе Пресвете Богородице, 2. јула, која је спасила Цариград од напада руских племена 860. године.

Ови празници, поред своје ходатајствене природе, отварају још једно теолошко питање – а то је светост предмета који су били у додиру са светим личностима. То су најчешће делови њихове одеће, оруђа њиховог мученичког страдања односно прослављења, предмети којима су се они служили и сл. Не улазећи овога пута у проблематизовање статичке и динамичке концепције светости, односно релационог конципирања светости осврнућемо се на историјске корене настанка овог феномена.

Богородица са Христом,
престона икона, Црква Светог
Наума (Охрид, Македонија)

душе закланих за реч Божију и за сведочанство Јагњетово које имаху“ (Отк. 6, 9).

Литургијски и архитектонски: централно место које је олтар – односно часна трапеза као његов центар – добио у базилици кореспондира са централним местом које Христос има у сабрању верних, међу којима су најрепрезентативнији представници управо свети мученици. Највећа част која се може указати овим сведоцима Христовим јесте *да се сахране исидор олтара*. Важно је напоменути да се мошти не полажу под олтар, односно у олтар да би оне осветиле то место, него се мученици посебно поштују и славе тиме што се полажу на овако свето и узвишено место Евхаристије. Полагање моштију има пастирску вредност и димензију. Оно повећава радост заједнице верних која добија нову цркву, и указује на близост и неодвојивост Христа и Његових светих.

Пошто је ускоро дошло до великог повећавања броја цркава и недостатка одговарајућег броја тела светитеља појавио се проблем како ће се наћи дољан број моштију за све нове храмове. То се на Истоку решавало фрагментацијом моштију, обичајем коме се Запад дugo и снажно одупирао. На Западу су у недостатку моштију полагали друге свештене предмете који су били у додиру са моштима, на пример одећу и сл., за које је Григорије Велики рекао да су тако савршено освећене у додиру са самим моштима да је њихово дејство у потпуности идентично као да су оне саме донесене и положене на одређено место.

Да би се разумео овај феномен морамо се вратити у давну прошлост и настанке процеса освећења богослужбених простора. Након најстаријег слоја предања које је подразумевало служење Свете Литургије као својеврсно освећивање богослужбеног простора, појавила се и обавеза полагања моштију светих, на првом месту мученика, као саставни део освећења храма. Мноштво

фактора доводи до појаве овог обичаја. Неки од њих везани су за сами култ мученика. Постовање култа мученика и њихових гробних места је древна пракса Цркве као и служење Евхаристије на дан мученичког прослављења светога. Од посебног значаја је веза између мученика и престола Божијег која се помиње у Јовановом Откровењу: „И кад отвори пети печат видех под жртвеником

Духовно старање у затворима

– од инструктора религијске дисциплине до пастира –

(други део)

Презваник Глигорије Марковић

Принцип религиозне обавезе је искључен, и вера је од обавезе, замењена у право затвореника, које ако жели, може да оствари, а држава је дужна да се побрине да му то омогући. Постављање људских права за један од темеља затворског система донело је Црквама ослобођење, јер су по први пут од формирања савременог затворског система ослобођене од деловања у корист државе. Деловање може да буде пре свега у корист члана своје Цркве, и у корист читаве Цркве, у складу са темељним поставкама вере, а не са појединим садржајима вере, нпр. попут морала. На овај начин су права додељена свима а не само већинској религији, што је омогућило да свако може да оствари бригу за чланове своје заједнице.

Овај процес који се одвијао у земљама западне Европе, омогућио је и Православним Црквама у тим државама да делују у корист својих чланова који су лишени слободе, било да су осуђени, било да чекају на истрагу, суђење, изрицање казне, тј. да су притворени. Код већине православних народа који су се у 20. веку нашли под комунистичким режимима који су Цркву прогласили непријатељем и суворо прогањали, не само да је прекинут процес трансформације службе затворских свештеника који се одвијао на Западу, већ је и виши и нижи црквени клир, искусио методе преваспитавања које су комунистички режими спроводили у затворима. Поштовање

људских права као једног од темеља савременог затворског система омогућило је Православним Црквама да након пада комунизма обнове своју пастирску службу у затворима. Већина Православних Цркава је са државама у којима се налазе направила уговоре за остваривање свог и права својих верника на пастирско старање у затворима, и то је процес који траје последњих 20 година. Вишегодишња растућа тенденција броја затворске популације је дала на значају духовној бризи у затворима, нарочито због могућности различитих верских заједница и Цркава за бригу и укључивање лица у заједницу након изласка из затвора. Разлози за пораст броја затворених су вишеструки и дотичу се свих сфера савременог

друштва, политике и економије, свега што се одражава на социјалне односе. Највећи број изречених мера је због разбојништва, крађа, промета и употребе наркотика и убиства, а управо бивше комунистичке државе заузимају првих 10 места у Европи по стопи затворених (броју затворених на 100.000 становника). Све већи број затвореника долази из маргинализованих и проблематичних група друштва (уз велики број зависника од наркотика и ментално болесних), затим етничких мањина и ваневропских народа. Од 1982. г. до 2009. г., у чак 18 европских земаља је забележено повећање броја затвореника од 85%, при чему за 33 земље не постоје комплетни подаци. У првој деценији 21 века, просечно повећање за-

Историја савременог затворског система траје од 1800. г. до данас. Разликујемо неколико фаза – пенитрациони покрет 1829–1865. г., реформацију 1870–1910. г., индустриски затворски модел 1900–1940. г., транзициони период, од 1935–1960. г., и период пренасељености од 1980. г. до данас. Развој савременог затворског система укључује нове поставке и преиспитивање философије кажњавања, кривичног законодавства, односа према криминалу, и везан је за стварање нових визија од почетка новог века до данас, са укључивањем свих политичких, економских и социјалних приступа човеку. Први савремени затвори су постављени на новој философији кажњавања, настали су у САД, у Пенсилванији и Њујорку. Били су засновани на два различита приступа, који су у основи садржали исто, текак рад, дисциплину, религију и међусобну комуникацију затворених сведену на минимум. Ови модели су даље усавршавани, а архитектура затвора је прилагођена философским поставкама казне и преваспитавања. Моделе су преузеле европске државе, где су даље усавршавани. Све до средине седамдесетих година затворима су се бавили криминолози, када је пажњу проблему кажњавања скренуо Мишел Фуко својим делом *Дисциплина и казна*. Данас је бављење проблемима затвора и кажњавања углавном препуштено криминолозима, правницима, социологима и психолозима, уз неизоставну употребу политичке сврхе.

творске популације на европском нивоу износи 24,6%, при чему је више од две трећине земаља Европе забележило раст већи од 20%. (Сви подаци су изнети на 16. Конференцији директора затворских установа у Страсбуру, "Working together to promote the social re-integration of prisoners," Council of Europe, 13–14 October 2011). Затворски систем, који функционише са свим својим преправкама и редефинисањем последњих 150 година, показује се неадекватним за решавање данашњих проблема.

Због свега наведеног, услови и потребе са којима се данас Православне Цркве суочавају у вршењу своје пастирске бриге у затворима, поред старих, садрже много бројне нове изазове. Чињеница да су данас затвори мултиетнички и мултирелигијски простори, у којима мора да буде обезбеђено поштовање свих људских права за сваку од група. У државама, где се служба капелана финансира новицем пореских обvezника, и где су капелани под управом министра правде, у затворима постоје тимови капелана састављени од припадника различитих вера, којима управља главни капелан. Пошто су затворско особље, ови тимови капелана учествују у свим активностима као и остало затворско особље, тренинзима, састанцима, курсевима, уопште у свим уобичајеним и ванредним активностима. Овај рад са затворском популацијом чија је карактеристика разноврсност, подразумева развијену равноправну сарадњу

и међусобно познавање главних учења других вера. Чињеница да су државни службеници, захтева од капелана препознавање и избегавање притиска и ситуација у којима могу да буду искоришћени ван области свог духовног деловања. Такође, капелани се обучавају за сарадњу са локалним и националним службама за подршку затвореника. Сама природа места службе захтева од капелана пре свега испуњавање и поштовање свих мера сигурности, разних ограничења и професионални однос са осталим затворским особљем. У земљама Западне Европе, у којима је дошло до постепене трансформације службе капелана, углавном су развијени механизми за отклањање недостатака и неправилности у раду службе капелана, како у односима међу самим капеланима различитих вера, тако и у односима капелана и осталог затворског особља.

Чињеница је да у бившим комунистичким земљама ови механизми не делују ефикасно и често се јављају проблеми у односима капелана различитих вера, нарочито у земљама где су односи различитих вера традиционално били проблематични. Државне власти најчешће подржавају ове сукобе фаворизовањем, тј пружањем већег простора за деловање некој од вера, и примењивањем законских решења која на формално исправљен начин сужавају деловање друге. Зато се и поставља питање да ли је уопште добро пребацање духовне бриге о затвореним у од-

На основу Закона о извршењу казни лишења слободе из 1929. г. у Краљевини СХС, било је предвиђено да сваки затвор има по једног православног и католичког свештеника, али и хонорарног ве-роучитеља друге вере по указаној потреби. Недељом је одлазак у Цркву био обавезан, што су комунисти извргавали руглу, ометајући службу различитим звуковима, попут кијања, кашљања, и слично. Затворска популација Краљевине Југославије су углавном били комунисти и други политички затвореници, као и припадници најсиромашнијих слојева који су у крајњој беди чинили крађе. Закон из 1929. г. је спадао у једне од најнапреднијих европских закона, али је недостатак представа, као и незаинтересованост свих нивоа државне управе за спровођење истог учинио да нема никаквих резултата.

говорност државе формирањем затворске духовничке службе под управом министра правде, што је у многим посткомунистичким земљама случај.

Затвори свакако представљају посебно окружење за обављање духовне бриге, која у случају Православне Цркве мора да буде заснована на богослужбеном животу, као изворишту читаве духовности Цркве. Када је духовник државни чиновник антиномије су неминовне већ у самим поставкама, зато што треба да истине вере усаглашава са потребама и вредностима државе и друштва, што се историјски исувише често показало као штетно за Цркву. Превазилажење антиномија држава–Царство Божје, грађанин–човек, закон–хришћански етос, преступ–светост, сигурност–духовна брига, што свештеник у затвору мора да оствари својом службом, могуће је у условима када је свештеник није државни службеник, већ слуга Божији који не доноси суд већ светлост истина Јеванђеља, наравно поштујући специфичност услова у којима служи.

Из православне ризнице тумачења Светог Писма Суд и праштање (Мт. 18, 23–35)

гр Предраг Драјушиновић

Парабола о немилосрдном слуги у Еванђељу по Матеју (Мт. 18, 23–35) говори о Царству небеском, судњем дану и есхатолошком отроштавају трехова. Како разумеши ову причу?

После низа савета о томе како да се поступа према брату или сестри који греше – лични и црквени опроштај (Мт. 18, 15–18), непрестано праштање (18, 21–22) – следи парабола о немилосрдном слуги. Ова опширна прича се надовезује на тематску целину везану за грех и праштање, суд и помиловање.

Парабола: сцена 1

Парабола је подељена у три сцена. У првој сцени пред цара који је одлучио да се разрачуна са својим поданицима доводе једнога од његових слугу (18, 23–24). Под „слугом“ овде не треба разумети обичног слугу већ, сходно оријенталном начину

изражавања, високог чиновника који је имао широка пословна овлашћења. Овај чиновник је успео да се задужи на рачун царске касе десет хиљада таланата. Реч је о (за античке појмове) огромној суми новца, која одговара вредности шездесет милиона денара или драхми. Дужничка сума је толико висока да слуга није у стању да је отплати – ни сада нити икада. Тада његов господар одлучује да се сума исплати тако што ће се продати све што дужник има, буквально све: биће продат он, његова жена и деца, највероватније у робље, и „све што имаше“ (18, 25).

Пракса продавања дужника са свим што поседује није била необична у источњачком свету. На

так начин је оштећена страна вршила страховит притисак на дужника, његову породицу и околину. Нашавши се у безизлазној ситуацији, слуга моли господара да га мало сачека и да ће му вратити „све“ што дугује (18, 26). Код цара долази до изненадне промене става: он се „сажали“ на слугу „и пусти га и дуг му опости“. Цар дакле не само да одустаје од своје првобитне намере, већ одлучује да слуги опости сав дуг који овај свакако никада не би могао да врати.

За античке појмове оправштање овогликог дуга граничи се са немогућим. Само најбогатији људи антике, али заиста најбогатији, попут грчких дијадоха или римских цезара могли су себи да

допусте да поклоне овогику суму новца. Подсетимо само да је храмовна ризница у Јерусалиму за време Помпеја имала 2 000 таланата. У време Ирода Великог целокупан годишњи порез у његовом царству износио је 1 000 таланата. Клеопатра је Антонију пре битке код Акција ставила на располагање 20 000 таланата. Наведени подаци јасно говоре о величини опроштене суме.

Парабола: сцена 2

Друга сцена налази се у оштрој супротности са првом. Исти човек коме је управо опроштен дуг од 10 000 таланата, проналази свога пријатеља, који му дугује неупоредиво мању суму од 100 денара „и ухвати га и стаде давити“ говорећи: дај ми што си дужан“ (Мт. 18, 28). Истим речима којим је слуга непосредно раније молио цара да му опрости енормну суму новца, моли га његов пријатељ да њему опрости: „Причекај ме и све ћу ти вратити“ (Мт. 18, 29). Вредно је пажње да је ова молба била у оквирима могућег, за разлику од прве коју је слуга упутио господару: вратити 10 000 таланата је ван граница замисливог, док је вратити 100 денара свакако изводљиво. Међутим, немилосрдни слуга, заборављајући сопствену неприлику у којој је недавно био, доноси одлуку да пријатеља смести у затвор док не врати дуг (18, 30). Тиме би извршио притисак на његову породицу и родбину, те би тек по исплати дуга затвореник био пуштен.

Начин на који се описује сметање дужника у затвор јасно указује на то да се радња не одвија у јудејском миљеу. Наиме, у јудејском правном систему дужничко ропство није познато. Оно се не помиње ни у Старом Завету ни у Талмуду. Свет који се описује је свет великих богаташа и њихових повереника. Суме новца које се помињу пажљиво су одабране. Сваки слушалац ће

понашање слуге – коме је управо опроштен огроман дуг који је немогуће вратити – сматрати крајње безосећајним и нељудским.

Парабола: сцена 3

Трећа сцена отпочиње тако што окружење сматра понашање слуге недопустивим и осећа потребу да цару саопшти шта се д догодило (18, 31). Примивши к знању шта се десило, господар позива слугу и обраћа му се једном констатацијом и једним питањем: „Зли слуга, сав дуг онај опрости сам ти, јер си ме молио. Зар није требало да се и ти смиљујеш на свога пријатеља, као што сам се ја смиљовао на тебе?“ Занимљиво је да се цар не пребацује слуги његову бруталност и немилосрдност – оно дакле што је не посредан утисак свакога ко чује за овакав догађај –, него његову кратковидост и недоследност. Није потребно много приче, довољно је извући логичан закључак: онај који је сам осетио праштање и помиловање другима на исти начин треба да пружи праштање и помиловање. Чињеница да слуга управо овај једноставан закључак није могао да изведе и да га преточи у животну праксу разгневила је цара. Он повлачи опроштај дугова и предаје слугу мучитељима „док не врати све што му је дуговао“ (18, 34). Царев поступак је доследан: онај ко не разуме последице праштања и помиловања мора се суючити само са слепом правдом. А правда је овде јасна: дуг је направљен и мора бити у целости враћен.

Поента

Прича се завршава безнадежно за немилосрдног слугу. Он ће морати да врати дуг који је немогуће вратити. Немогућност преношења доживљене милости и праштања у конкретан живот показала се за њега судбоносним. Међутим, слушаоци требају да изместе из света

описане радње и усмере је ка телошкој поенти: „Тако ће и Отац мој учинити вама, ако не опрости сваки брату своме од срца својих“ (18, 35).

Суд и праштање

Кључ за разумевање параболе је семитска реч која се овде користи за „дуг“, док се у њеном пољу значења налазе и српске речи „кривица“, „грех“. Она може дакле да означава материјални дуг, или и моралну кривицу (грех). Цар је овде, као што је уобичајено код сличних парабола, метафора за Бога. Његов „гнев“ се односи на суд који долази (Ис. 13, 3; Јез. 7, 19; Зах. 1, 18; 2, 2–3; Нем. 1, 6; Сир. 48, 10; Прем. 5, 20), док се „муке“ на које предаје слугу односе на паклене муке, као што сведоче бројни јудејски списи (Прем. 3, 1; 2 Мак. 7, 17; 4 Мак. 9, 9; 12, 12; 13, 15). Парабола дакле има двоструко усмерење. С једне стране, она говори о правом новчаном дугу и његовом отпуштању, док пак с друге стране говори о моралној кривици и великодушном праштању. Бог је спреман да опрости човеку највећи грех (10 000 таланата је као што је по менуто готово фантастична сума!), али очекује од човека да он у својим, знатно мањим размерама, чини исто. Тамо где то није случај, уместо незаслужене милости и праштања на сцену ступа праведни суд.

У једном другачијем контексту Апостол Павле пише о незаслуженој милости: „А сарађујући с њим, молимо вас да не примите узалуд благодат Божију...“ (2 Кор. 6, 1). Узалуд је примљена благодат она која се не раздаје даље и не светли свету веру Христову. Стога, Апостол Павле као да на известан начин и резимира причу о немилосрдном слуги: „Види дакле доброту и строгост Божију: на онима што отпадоше строгост, а на теби доброту, ако останеш у доброти; иначе ћеш и ти бити одсечен“ (Рим. 11, 22). ■

Поводом годишњице упокојења Патријарха Павла (11. мај 1914 – 15. новембар 2009)

О пастирској речи Патријарха Павла

проф. гр Радоје Симић

До простоје се треба уздићи.
И. Андрић

Песник и филозоф траже потврду своје мудрости у дубинама мисли и висинама песничког надахнућа. Али коме је стало да открије чистоту сопствене душе – тај не посеже за крупном речи нити за високопарном мисли, јер оне ту чистоту пре заклањају него што откривају њен сјај. Речи и мисли блаженопочившег Патријарха Павла своју величину објављују заправо као једноставност. „Драга у Христу децо духовна“ – одзывања над сваком његовом поруком, као тихи глас звона над скрушеном молитвом архијереја српског.

У књизи *Живош по јеванђељу* (2010) први одељак чине божићне и новогодишње поруке изговорене за велике празнике у времену од 1992. до 2009. Ово је временски распон судбоносних догађаја по живот српског народа. Ми ћемо се бавити стилским вредностима порука, а наша је намера при томе да покажемо како пастирска реч патријархова преко једноставности прераста у сакрално казивање.

О чему је говорио

Беседе одштампане на поменутом простору тематски су разноврсне, али је та тематика ипак сводљива у неке заједничке оквире. Наиме у свакој од ових посланица садржинско је згро чине актуелни или општи велики догађаји из грађанској или црквеног живота. Они чине нешто као приповедну основицу његових излагања, од које се онда стварају различите поруке.

У 1992. години централни догађај српске историје био је грађански рат. Патријарх посвећује главну пажњу несрћним ратним догађајима и позива на мир. „А шта нам је сада потребније него да нам Бог мира дарује и подржи мир у овој несрћи, која је однела толико живота и наших и хрватских и начинила толику пустош и око нас и у на-ма.“ Одлучује се за помирљив тон према непријатељима српског народа и позива се на заједничког Бога у кога верују.

У Посланици од 1993. патријарх одустаје од описа догађаја.

Он једноставно позива вернике да се клоне греха. „Вајкати се што се нађосмо у овом времену – узалуд је. Човек не може да бира ни време ни народ у коме ће се родити; не бира ни родитеље ни прилике у којима ће се наћи. То не зависи од њега.

Али оно што је за человека хришћанина најважније, – спасење душе, улазак у непролазно благајство Царства Небеског, што је циљ и смисао људског живота – то не зависи од спољашњих околности, него од његовог труда да своју веру потврђује својим животом и поступцима. Да тако покаже да је вера његова жива, да не остаје само на речима и језику.“ Да је то могуће, показује архијереј конкретним примерима. „Колико и колико људи у најбољим приликама, у времену мира и обиља, изгубише гресима своје душе! А колико њих у најгоре време, кад се сви искварише и пропадоше, својом верношћу Богу и Његовом закону, остало је живи, живи за вечност, живи пред Богом Живим!“

У Посланици за 1994. стоји да је дужност сваког човека „поступати људски“. „Зато је и сада и увек од потребе сагледати и опомињати себе како су наши преци одолевали искушењима, која су их сназила, били кајни, у борби за слободу, и на страшном месту постојати“ као људи и као народ Божји.“

Рекли смо да је приповедање догађаја само основица патријархових порука. Оне су разноврсне, али се крећу око моралне орбите човекове, и око Божије речи као императива људског опстанка као људске врсте. Једна од порука јесте позив на молитву и поштовање Бога. „На почетку наступајуће 1992. године, као и на

почетку свакога дана и свакога нашег рада, да се помолимо Богу да благослови, венац, лета доброте своје и дарује нам оно што нам је потребно и за наша тела и за наше душе.“ У Посланици за 1994. стоји: „Позивам све вас, децу духовна Светога Саве, и овде у земљи и у иностранству, да на... путу правде и истине издржите са образом и чашћу, са осећањем да нас са неба гледа Свевидеће око Божије, као и очи Светих Анђела и предака наших. Е да се Господ смиљује и подари нам мир, толико потребан свима. Господе Милостиви, благослови миром дане наступајуће ове 1994. године.“ Више пута поновљена жеља да се сетимо да смо „дече Божија“ у ствари је опомена да не чинимо другима оно што не желимо да други нама чине. И то је заправо искрена праведност за коју није потребна никаква наука, већ осећај да су сви људи нама једнаки по томе што их неправда врећа, као и нас.

Нека својства патријарховог језика

Довољно је овога да видимо о чему је патријарх говорио својим верницима, својом духовној деци. Ваља наравно погледати и како је он говорио. Прво што је потребно рећи, јесте да су његове беседе врло кратке. Суздржаност пре свега, јер реч пастира не сме се разлити у многоречју без праве мудрости. И управо је вредност ових пословица у мудром а речима сиромашном словљењу. У мудрословљењу.

Погледаћемо како су компоновани параграфи. Нек нам за пример послуже два наведена у претходном делу рада. Да би нам били ближе, навешћемо их поново, али сада по реду. Најпре ћемо уочити да се први, краћи, састоји од три исказне форме, а други, дужи, у свом саставу има две.

Да погледамо први: „Вајкати се што се нађосмо у овом времену – узалуд је. Човек не може да бира ➔

ни време ни народ у коме ће се родити; не бира ни родитеље ни прилике у којима ће се наћи. То не зависи од њега.“ Ништа нарочито, рећи ће неупућени у тајне вештог казивања. Али погледајмо шта се дешава до прве тачке. Оно „узалуд је“ као да не стоји у слогу реченице, него је наднесено над њом. То је нека водећа мисао, нека поената или слично – углавном нешто што је истакнуто далеко изнад остатка овог низа речи. Као је до тога дошло? Чему она црта? Наједном нам она смета. Али ако је покушамо уклонити, видећемо да то не иде. Реченица је ту постављена по сили структурних закона изградње реченице. Па да: она је ишчупана из свог синтаксичког лежишта и изнесена на крај исказа. У ствари ту су две реченице, и једна гласи заправо „Узалуд је вајкати се“, а друга: „што се нађосмо у овом времену“. Обрнут је ред речи, и у резултату тог обртања дошло је до тонске и комуникативне антиципације обрта „узалуд је“. То је како видимо један важан поступак стилског активирања речи, и истицања дела садржаја који је њима поверен од стране говорника или писца.

Друга исказна форма, такође је на први поглед без неких посебних структурних одлика. Или напротив, подуга, и раздељена тачком и зарезом да би била сношљивија за разумевање. И још

kad упоредимо делове, они су досадно слични. Али погледајмо изблиза зашто ипак није досадна за читање. Форме су заиста врло сличне. И таквим су намерно учињене да би оно што је различито било истакнутије: „ни време ни народ у коме ће се родити“ према „ни родитеље ни прилике у којима ће се наћи“. Чак и у том оквиру негацијска схема се понавља у идентичном „ни...ни“, па су тиме истакнутији амбијентални моменти који окружују человека: „време и народ“, на једној страни, и „родитељи и прилике“, на другој. Из једноликог оквира испливавају два пара семантичких целина, а ти су парови постављени један поред другог, али на неки начин и супротстављени. Пред нама је благи контраст на чијим су супротним половима постављени, и тако истакнути садржински елементи исказа. Тако се разазнају један од другога, а групишу у једничку целину општих услова људскога живота које човек није овлашћен да бира. Последња исказна форма, и последња реченица, врло је кратка: „То не зависи од њега“. Делује као логични закључак онога што је у параграфу претходно изнесено. И то поентирани закључак: наглашен и упечатљив. Кратки исказ на позадини дужих и разгранатијих делује заиста тако. „Али оно што је за човека хришћанина најважније,

– спасење душе, улазак у непролазно блаженство Царства Небеског, што је циљ и смисао људског живота – то не зависи од спољашњих околности, него од њего-вог труда да своју веру потврђује својим животом и поступцима. Да тако покаже да је вера његова жива, да не остаје само на речима и језику.“ Овај други параграф – скоро сав је стао у једну исказну форму, по себи доста непрегледну. Но због нечега она није стилски мртва, и није „нечитљива“. Нешто је великом снагом тонски подиже. Ако потражимо шта је то: пашће нам у очи средњи режањ, то не зависи од спољашњих околности“. Баш средњи, који је по правилу затрпан материјалом и у комуникативној енергији далеко заостаје од почетка и краја, нарочито краја, где је по правилу нагласак – ако посебним маниром исказ није друкчије концептиран. Као овај. Извор снаге препознајемо у супротстављању тога параграфа претходном: „то не зависи од спољашњих околности“ директно је сучељено са поеном претходног параграфа: „То не зависи од њега“. Велики контраст опкорачио је цела два параграфа и регулише кретање тоналитета и комуникативне енергије у њима.

Само смо се овлаш дотакли лексике, а она заправо носи значењску грађу језичких творевина. Довољно је било да приметимо са коликом је вештином творац порука које читамо – на први поглед прост језички израз – обликовао тако да кључне речи постави на стожерна места у говорном току.

Ако су то речи које носе главне елементе смисла поруке, а оне су сакралног значења, онда је јасно како је прост језик великог патријарха унутрашњим енергијама успео да исијава управо сакрални смисао.

Извор: Патријарх српски Павле 2010: Патријарх српски Павле, *Живот по јеванђељу. Беседе II*, Београд, Издавачки фонд Српске Православне Цркве, Архиепископије београдско-карловачке.

Одлазак православног писца, издавача, преводиоца Станка Пантовића

Православни пут

аутора Православног пута, браћа нашеј у Христу Станка

Не сећам се тачно кад сам упознао брата Станка, али одлично знам како.

Пре петнаестак година, о. Дејан Дејановић, духовник при Храму Св. Трифуна на Топчидерском гробљу добио је од Светосавске омладинске заједнице при Храму Св. Ахилија у Ариљу позив да узме учешће у духовној трибини.

Како се говорило, о Св. Владици Јовану Шангајском, спомени су и мене као предавача. После вечерње позвали су нас да упознамо организатора трибине. И онда су двојица момака донели на столици једног младог човека аскетског изгледа и благог осмеха. Тако смо упознали тог великог прегаоца на њиви Христовој. Не могу порећи да нисам био изненађен његовим стањем, али како се трибина одвијала, постаяло је све очитије да је тај младић пун ватреног духа, невероватне енергије, изванредне обавештености и начитаности, тако да смо на крају заиста заборавили да је пред нама тежак инвалид! Не знам ко му је помогао да нађе тако дивно име за свој часопис, али је сад јасно да је живот тог страдалника, захвалујући његовој истински дубокој вери, заиста био прави Православни пут! Виђали смо се у најразличитијим приликама и увек је био присан, раздраган, предусретљив, духовит, али и веома озбиљан кад би се разговор дотакао духовних тема и разних идеја, везаних за његово главно дело: часопис Православни пут (први број се појавио о Великој Госпојини 1998). Редак је такав спој, где се између верског штива и његовог састављача и уредника може слободно ставити знак једнакости.

Шта је то радио наш брат Станко, и зашто његов животни пут смо назвати православним?

Зналачки, наоружан правим духовним критеријумима, трагао је за текстовима осталих православних народа, пре свега, Светогорца, Грка и Руса. Проналазио је квалитетне преводиоце, а

руске текстове би преводио сам. И то (зnam као његов дугогодишњи рецензент) – савршено! Он је проналазио изузетно вредне материјале и преводио их. И тако – „створио“ десетак књига! Међутим на тим издањима никад се није појављивало његово име! Само имена двојице рецензената: проте Дејана и ипођакона Андреја. Тако да би неке побожне старице понекад помислиле да смо ми коаутори тих књига!

Станко је био узор, светао пример свима нама.

Октобра 15. 2012. године, у 53. години живота, призвао га је Господ к себи.

Брате наш у Христу Станко, телесни страдалниче, а духовни победниче над свим патњама, помени нас грешне пред престолом Божијим.

О празнику Св. Стефана Штиљановића, 4/17 октобра 2012. године, на дан сахране брата Станка у родном му Ариљу.

Ипођакон Андреј Тарасјев

Поводом Међународног сајма књига у Београду

Књига у служби мисије

гр Ксенија Кончаревић

Порука Цркве је увек иста, али су јој потребна разна средства ширења. Зато је сваки медиј добродошао да постане тело те поруке, да би она – порука спасења – била разумљива сваком друштву, свакој нацији, свакој епоси.

Тешко је замислiti истинско Православље лишено снажног стремљења према мисији. По речима једног од најистакнутијих теолога данашњице, Архиепископа Анастасија Јанулатоса, „свако ко свесно верује мора непрестано имати у виду евангелизацију васељене: његово поступање не може ни бити другачије. Човек који има свестан приступ вери не може мислiti противно уму Христовом, не може волети другачије до љубављу Господњом, не може судити о истини доли у светlostи Јеванђеља. Он верује да не постоји благо драгоценije од истине, која се открива у речи Божијој. Он живо осећа да данас највише страдају они који немају дотицаја са том речју, и то не из разлога што они сами нису имали жеље да је саслушају, него само зато што они којима је та реч здана одбијају да је пренесу другима“.

Питање мисије Цркве може се ваљано сагледати само кроз призму непрекинутог процеса оваплоћења Христовог. Овај процес започео је пре две хиљаде година, а потом се настављао у разним културама, на разним језицима, кроз инкултурацију

Цркве, односно јеванђељске истине и праксе. Порука Цркве је увек иста, али су јој потребна разна средства ширења. Зато је сваки медиј добродошао да постане тело те поруке, да би она – порука спасења – била разумљива сваком друштву, свакој нацији, свакој епоси. Митрополит пергамски Јован Зизјулас овај „оваплоћенски императив“ образлаже на следећи начин: „Потпуним уласком у људску културу и потпуним узимањем удела у људској природи Бог је у личности Христа поставио императив да Његова Црква и Њему омогући да стално улази у сваку културу“.

У остваривању своје мисије Црква максимално користи све потенцијале и средства која јој данас и овде стоје на располагању како би ширила радосну вест о Царству Божијем. У савременом свету неслућене могућности нуде модерне дигиталне технологије и мас-медији, али традиционална књижевна продукција још увек остаје основни медијум трансмисије сакралне културе и духовности.

Има много питања која треба да постану предмет брижљивог осмишљавања у вези са мисионарским напорима који се предузимају у сфери православног издаваштва. Једно од њих јесте критичко суочавање са ставом да је у условима снажне економске кризе, која са собом носи пад куповне моћи становништва, као и низ финансијских ограничења у деловању Цркве, издаваштво постало својеврстан „луксуз“. Ола-ко се изриче и мишљење да верницима и онима који тек треба да приђу Цркви није потребно обиље духовне литературе која се данас нуди са штандова разних црквених, али и других издавачких кућа (приватних и оних у државном власништву).

Чињеница је да је Црква у минуле две деценије остварила снажан продор у све по-ре друштвеног живота. После полувековне агресивне атеизације друштва и стигматизовања не само теолошке литературе, него и књижевних дела инспирисаних вредностима православне културе, црквено издаваштво, подстакнуто живом потребом за

речју Божијом, почело је да доживљава квалитативни и квантитативни успон, да се разгранава, омасовљује, постепено профилише стварањем специјализованих едација код појединих издавача. Импресиван замах доживела је најпре преводилачка делатност, да би постепено све више почели долазити до изражaja домаћа теолошка мисао и остварења наших аутора из области друштвено-хуманистичких наука, књижевности и уметности инспирисана хришћанским вредностима. Опстало се и напредовало у условима блокаде и санкција, па тако и данас, у околностима економске кризе и нарастајуће несигурности, потреба улагања у издаваштво као израз мисије Цркве не сме бити дөведена у питање. Уосталом, није ли Иво Андрић имао на уму и гора времена од момента у коме сада живимо када је записао: „Кад наиђу тешка, мутна времена и учестају сукоби и узбуње међу људима, отвори се одједном Библија на њеним најтамнијим страницама и наш ужас или наше неразумевање на-

ђу древне и познате речи као једини израз“. Тако је и са другим књигама из области теологије и православне духовности, захваљујући којима човек пронађе смисао, лепоту и радост живота.

Свакако да је данас више него раније потребно чувати трезвеност пред саблазнima површног активизма у издавачкој делатности и, посебно, у новије време све присутнијег тренда комерцијализације духовне књиге. Површни активизам јавља се обично код мањих издавача (понекад су то парохијске заједнице, манастири, а најчешће приватне издавачке куће) који, у настојању да се афирмишу (често искрено вођени жељом за хришћанским просвећивањем народа) нуде мноштво наслова који нису прошли одговарајућу верификацију – почев од оне језичко-стилске (по-себно када је реч о преводној литератури), па све до одговарајуће теолошке рецензије којом би се установила примереност, актуелност, вредност сваког конкретног дела. Тако, рецимо, готово да нема издавача на чијем

се штанду не излажу брошуре типа „Како се искрено исповедати“, „Шта треба да зна свака православна девојка“, „Младост и страсти“ и сличних. Многи од ових наслова издати су без благослова надлежних архијереја. У таквим приручницима могу се срећти подробни описи свих могућих грехова, почев од помисли, па све до кривичних дела. У једној оваквој књижици наилазимо на спомињање следећег „греха“ – не зна се само против које заповести: „Много сам времена посвећивала непотребном прању судова“. Зар се ово нуди као оријентир приликом припреме за исповест савременој жени која живи у свету, а која је најчешће разапета између професионалних и породичних обавеза? Шта јој онда преостаје – да занемари свој дом и породицу? Хоће ли то бити хришћански начин живота? Или јој се сугерише да неизоставно набави машину за прање судова? Да ли је састављач ове брошуре читao речи апостола Павла: „Ако ли ко о својима а осбито о домаћима не проми-

МОЛИТВОСЛОВ

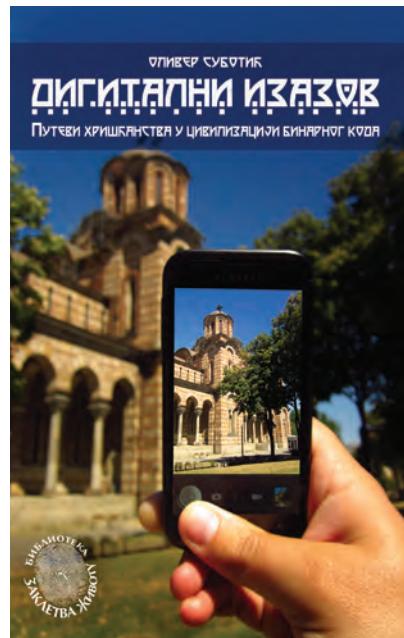
Ненад С. Милошевић

Историјско-тетрографски развој
последовања парохијског типика

ПБФ

Институт за теолошка истраживања

РИМ

FILIOQUE

Историјски и теолошки аспекти
једног проблема

шља, одрекао се вјере и гори је од невјерника"? (1Тим. 5, 8). Или: у једној обимној књизи домаћег издавача нашироко се расправља о томе сме ли хришћанин куповати ципеле и чизме са ћоном на коме су шаре изведене у облику крста, јер, наводно, са таквим ћоном он на сваком кораку гази, дакле скрнави Крст Господњи. Сме ли онда, по аналогији, хришћанин ходати по плочицама у купатилу, по паркету, по плочнику на улици, јер је и на тај начин суочен са сличном „бласфемијом“? Проблем постаје посебно актуелан из разлога што многи верујући, најчешће неофити, али и поједини свештеници, користе и препоручују овакве брошуре, сматрајући да је исповедање по њима продубљеније и иссрпније, при чему не узимају у обзир узраст, пол, социјални положај човека. Може се само замислити како се осећа невина петнаестогодишња девојка када јој се, уз називање ствари њиховим правим именима, са страница оваквих књига подробно говори о со-

домији, рукоблуду и сл., или озбиљна породична жена када нађе на „духовне савете“ о интимним подробностима супружничких односа. О духовној штети од књига и брошура са апокалиптичком тематиком писаним без богословске компетентности и пастирске расудљивости и срачунатим на постизање комерцијалног ефекта, није потребно посебно говорити. Исто тако, проблем представљају и издања у којима је присутан опозициони, критизерски однос према црквеној јерархији, известним пастирима, теолозима – однос који се своди на говор мржње, а не представља здраву црквену и интелектуалну полемику, као и издања у којима се, под плаштом црквености, заговарају известна политичка и идеолошка гледишта. У основи ових и сличних проблема, рекли бисмо, налази се питање: јесмо ли спремни да држимо све што је Господ заповедио (Мт. 28, 20), или, напротив, желимо да следимо некакву своју визију Јеванђеља и Светог Предања, тумаче-

ћи их у складу са властитим разумевањем или према властитим потребама?

Други проблем понекад се јавља у вези са недовољном примереношћу језика, стила и начина излагања теолошке проблематике широј интелектуалној и културној јавности. Тај проблем је утолико израженији уколико се има у виду чињеница да се православна теологија поистовећује се Православљем уопште, са целокупним животом (догматима, литургијом, подвигом) Цркве, са свим оним што обухвата православно духовно Предање и наслеђе. По речима прот. Димитрија Станилоја, „православна теологија јесте теологија тајне и истовремено теологија духовности. Ова духовност и теологија Цркве представљају онтолошку и динамичку пројаву Царства“, а њено главно послanje, како наводи прот. Јован Мајендорф, састоји се управо у „проповедању Царства Божијег у историји, у проповедању Царства не само речима, већ много више живим сведочењем његове истинске

силе“. Отуда се православна теологија, по прот. М. Кардамакису, „не бави убеђивањем, него сведочи, не противречи, него исповеда, није одрицање, него потврдни став, пун садржаја за човека и његово спасење. Истинска и доследна православна теологија креће се у простору личног живота, интересује се за човека и његов живот, тражи човека и његово спасење“. Стога на плану свога језичког и стилског израза теологија мора бити знатно отворенија, приступачнија поимању далеко ширег круга реципијената него што је то случај са другим научним дисциплинама, а тај круг јесте заједница Цркве, у којој Христос, Логос Божији, постаје савременик свим вернима, као што верни постају удови Тела Његовог (Еф. 3, 5; 5, 30), имајући „приступ [...] у Духу ка Оцу“ (Еф. 2, 18). У Православљу ништа, па ни теолошка мисао, није индивидуално, не представља став појединца или његово стремљење ка индивидуалном усавршавању, него сачињава феномен еклесијалне природе, који

има битнију пуноту и саборни израз у заједници тела Цркве. Сваки теолог у свом стваралаштву иступа као представник Цркве, изражава њено учење, обраћајући се заједници верних, сваком своме ближњем, и тиме им, како запажа прот. Георгије Флоровски, омогућава, у складу са њиховом одлуком да буду смирени пред Богом и да примају Откривење Његово, учествовање у саборној истини, откривање саборне мере и критеријума свих ствари, дакле, пружа им могућност да са смиренеумљем и поверењем ходе путем Цркве, да у њој нађу и себе и свој живот. Оваква усмереност теологије изискује и одговарајући стил изражавања. Управо због чињенице да је информација која се пласира намењена широком кругу прималаца, стил треба да презентира садржај у доступној, разумљивој форми, која, наравно, ниуколико не сме да иде на уштрб научности излагања. Поред тога, примаоца је веома често неопходно уверити у истинитост и важност поруке, односно

на њега утицати и интелектуално, и емоционално, и волитивно: теолог је пре свега истраживач, али и проповедник, и уметник речи – ово потоње из разлога што теолошка мисао не може а да се не испољава и изражава „у молитви Богу и славословљењу Његове славе и љубави и доброте и лепоте, тј. у непрекидном молитвено-литургијском општењу са Богом, у лично-црквеном опиту заједничарења са Богом у Христу“ (еп. Атанасије Јевтић). „Такво научавање богословља“, по истом аутору, „изражаваће тада пре свега живи опит вере, молитве, смиренеумља пред Божанском тајном Живог и Истинитог Бога и уводиће нас и наше вољне слушаоце у тајну љубави божанске – Љубави Божије према нама и наше љубави према Њему као Богу и Спаситељу и Просветитељу“.

И напокон, указаћемо на потребу, да мисију издавања православне литературе сагледавамо као сарадништво свих заинтересованих – издавача, аутора, преводилаца, дистрибутера, на неопходност координирања њихових пројеката. Не може се фрагментарно и стихијски издавати православна литература у условима кризе издаваштва и јачања секуларистичких тенденција у нашем друштву и у свету. Наравно, издаваштво у сferи духовности и теологије подразумева подвиг и жртву, оно изискује непрестано трагање за путевима разрешења бројних проблема у стварању и потоњем дистрибуирању књиге, али оно је већ увек наш значајни носилац мисије Цркве и реалност у културном животу која пружа наду у опстанак и духовно оздрављење нације.

Ксенија Кончаревић
и Милан Радовановић

Руско-српски и српско-руски теолошки речник Русско-сербский и сербско-русский богословский словарь

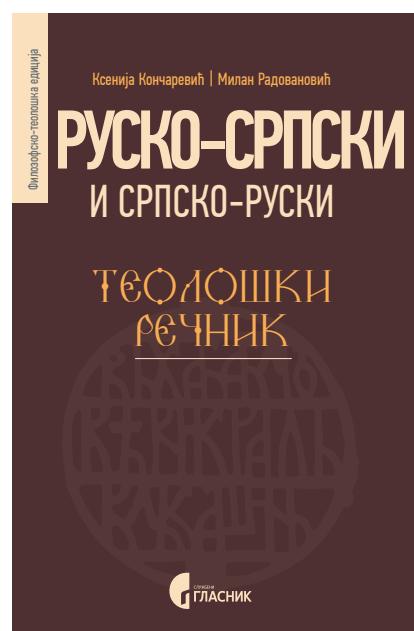
Београд, Службени гласник
2012, 360 стр.
ISBN 978-86-519-1367-2

Руско-српски и српско-руски теолошки речник проф. др Ксеније Кончаревић и Милана Радовановића представља не само први такав речник у руској и српској двојезичној лексикографији и један од ретких речника тога типа у словенској двојезичној лексикографији, него и јединствен лексикографски подухват по веома успешном споју лексикографске, лингводидактичке, традуктологичке и теолингвистичке теорије и праксе. Истовремено, *Руско-српски и српско-руски теолошки речник* је плод не само исцрног критичког увида аутора у обимну лексикологију и лексикографску литературу, него и вишегодишњег истраживачког, наставничког и преводилачког искуства његових аутора и одлична потврда њихове високе професионалности.

У лексикографском погледу *Руско-српски и српско-руски теолошки речник*, као двосмерни двојезични стручни речник одликује се вишедимензионалним приступом одабиру и распореду грађе која је у речнику врло промишљено описана ка-

ко би лексикографски опис што потпуније одговорио својој намени. У Уводном делу подробно је описана, поред осталог, концепција тог речника, фазе његовог настајања, облици његовог проверавања у настави руског језика на Богословском факултету, а дата су и објашњења у вези са коришћењем речника. Тај уводни део има врло важно место у структури речника. Он је скромно назван Уводне напомене, а знатним делом представља уводну студију, и обухвата одељке: (1.) „О овом речнику и његовој концепцији“, (2.) „О теолошком језичком изразу“, (3.) „О терминологији теолошке науке“ и (4.) „Објашњења везана за коришћење речника“, библиографију „Лексикографски извори“, као и Додатак, који следи после самог речничког описа, а који обухвата – Регистар библијских антропонима и топонима (руско-српски), Регистар канонских (календарских) индивидуалних антропонима (руски-српски), Регистар најфреквентнијих руских скраћеница у текстовима из теологије и православне духовности, Општеприхваћене руске скраћенице за називе канонских библијских књига, Свештенослужитељи Православне Цркве (титуле и етикејске формуле обраћања у руском језику), Етикејске формуле у епистоларном дискурсу унутарцрквене комуникације у руском језику те Преглед правописних правила у сакралном дискурсу руског и српског језика.

Корпус датог лексикографског описа је највећим делом нов: велики број лексема експертиран је и из примарних извора – како теолошких, тако и дела из области православне духовности разних стилова и жанрова на руском и српском језику. Поред апелативне лексике, аутори су се определили да у речник уђе и ономастичка лексика, с обзиром на њену

фреkvентност у сакралном дискурсу и специфичности у ортографском, ортоепском и граматичком обликовању. Она је дата у посебним регистрима – библијских антропонима и топонима и канонских (календарских) антропонима. Из истих разлога израђен је и регистар најфреквентнијих скраћеница које се користе у руској теолошкој и литератури из области православне духовности.

Руско-српски и српско-руски теолошки речник спада у речнике средњег обима (у сваком од два основна дела налази се око 4.000 одредница (од којих многи речнички чланци обухватају и изразе у којима се описане лексеме користе), док је додатни материјал груписан у шест одељака). То је специјализовани речник који својом структуром и методологијом лексикографске обраде одговара потребама изграђивања не само преводилачке, него и комуникативне, а делимично и лингвокултурологичке компетенције, и намењен је свакоме ко жeli да дубље проучава православну теологију и духовност на руском језику.

Проф. др Предраг Пићер
гойисни члан САНУ

Дела Светог Григорија Паламе

О исхођењу Светог
Духа

Противнаписи

Посланице

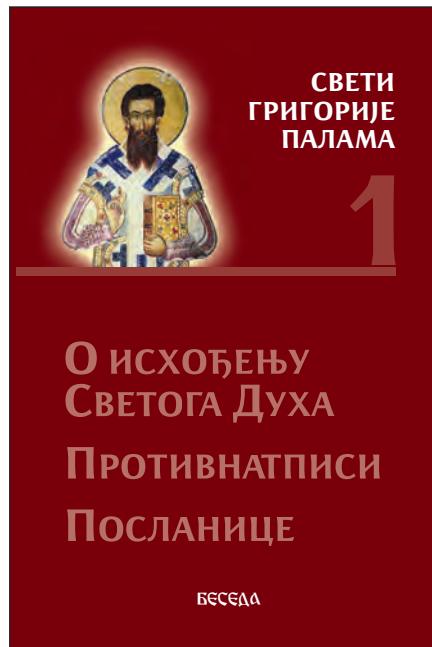
Слова у одбрану
светих исихаста

Догматске и верои-
споведне расправе

Превод: С. Јакшић
Беседа, Нови Сад 2012.

Издавачка установа Епархије бачке, „Беседа“, обрадовала је читаоце новим вредним књигама. Реч је преводу најзначајнијих списка Светог Григорија Паламе у три књиге. Тако се пред нама по први пут на једном месту налазе најзначајнија остварења овог великог Оца Цркве на српском језику. Превод са грчког изворника је дело С. Јакшића, а књиге су опремљене и регистрима појмова. Сваки спис такође је опремљен и детаљним уводним текстовима Панајотиса К. Христуа, преузетим из његовог издања сабраних дела Св. Григорија Паламе, који читаоцу омогућавају да разуме богословски и историјски контекст настанка појединих дела, али садрже и преглед њиховог садржаја са анализама и разјашњењима која умногоме олакшавају праћење и разумевање понекад врло сложене Паламине мисли и аргументације.

У првој књизи су објављени списи „О исхођењу Светог Духа“, „Противнаписи“ и „Посланице“, у другој „Слова

у одбрану светих исихаста“, док трећа књига, насловљена као „Догматске и вероисповедне расправе“, садржи већи број значајних списка мањег обима, међу којима посебно ваља истаћи расправу „О божанским енергијама“ у којој је детаљно изложено и образложено Паламино учење о нествореним енергијама.

Непотребно је истицати колико је за нашу црквену или и научну јавност значајно објављивање превода списка Св. Григорија Паламе, чији се утицај на источну богословску и философску мисао може погредити само са именима попут Св. Василија Великог, Св. Григорија Богослова или Св. Јована Дамаскина. Паламино богословско наслеђе у себи истовремено сабира теоријско (богословско и философско) и практично (литургијско) предање, креативно га артикулишући у контексту проблема са којима се суочавало хришћанско учење његовог времена. Поред тога, увиди Св. Григорија постали су током време-

на незаобилазни део источног хришћанског предања, док се потенцијали његовог учења у дијалогу са хришћанима Запада у новије време све више откривају и препознају. Исто времено, дела Св. Григорија Паламе не представљају само значајну историјско-богословска чињеницу, већ имају велики потенцијал за боље и свеобухватније саморазумевање Православних.

Презвишер
мир Александар Ђаковић

НАУКА, УМЕТНОСТ, КУЛТУРА...

Маријана Пешровић

БЕЧ

Симпозион о свештенству

Међународни симпозион о свештеничкој служби у различитим хришћанским деноминацијама одржан је у октобру у Бечу, преноси веб-сајт аустријске државне телевизије ОРФ. У жижи симпозиона је било екуменско учење о свештенству које постоји у римокатоличком, православном, лутеранском и англиканској предању.

Радови представљени на симпозиону су првенствено били везани за циљеве и улогу пастирске и богословске службе свештеника у Цркви.

Православну Цркву је на симпозиону представио румунски богослов др Јоан Мога, који је говорио о Евхаристији као сржи свештеничке службе и о есхатолошкој димензији Цркве.

Учесници симпозиона су се дотакли и теме свештеничког целибата у различитим деноминацијама, али и живота породице свештеника у оним предањима у којима целибат није услов за рукоположење.

Симпозион је организовао Институт за историју и теологију хришћанског Истока са Римокатоличког теолошког факултета универзитета у Бечу у сарадњи са фондацијом „Про оријенте“.

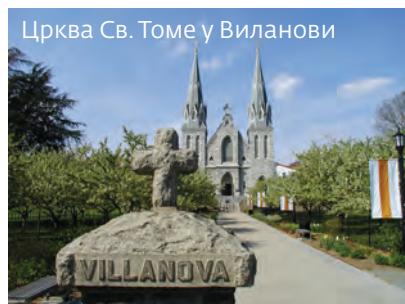
САД

Изложба икона

У галерији Универзитета Вила-нова у Пенсилванији, 26. октобра отворена је јединствена изложба под називом „Иконе: Пут у царство“.

У просторијама ове галерије посетиоци ће моћи да виде иконе са Крита, из Румуније, Сирије, Грчке, Русије, Србије и Украјине али и одједре, Јеванђеља, сасуде и митре. Експонати су за потре-

бе ове изложбе узети из Музеја Митрополије Православне Цркве у Америци који се налази у манастиру Св. Тихона Задонског у Пенсилванији али и из приватних колекција. Изложба ће бити отворена до 16. децембра и током овог периода посетиоцима ће бити приказани многи експонати који до сада нису били нигде изложени.

За време трајања изложбе посетиоцима ће се обратити, између осталих, и Митрополит источноамерички и њујоршки Иларион, о. Јустин, библиотекар манастира Св. Катарине, затим Епископ Толеда и бугарске епархије Александар, Архиепископ Јован Ковалзик, др Џозеф Лоја, професор на департману за богословље и религијске студије на Универзитету Вила-нова, др Џејмс Доерти и Митрополит Калист.

Извор: <http://www.stots.edu/>

АЛБАНИЈА

Школа византијског појања

Првог октобра је са благословом Архиепископа Анастасија након вишегодишњих напора у комплексу Тавор у Тирани отворена Школа византијског појања. Отварању су присуствовали професори византијског појања Архимандрит Јустин Антхимијади, Теодор Пеци, директор школе и Стефан Џупа. Његово Блаженство Архиепископ Анастасије осветио је школу позивајући све оне који су заинтересовани да дођу и стекну опширно знање о византијском појању. Тога дана се Архиепископ тирански сусрео са студентима који ће бити прва генерација у овој школи.

Архиепископова беседа

Приликом обраћања новим полазницима Архиепископ им је поручио да им Црква даје најбоље што има и да они зауврат треба да од себе дају најбоље што могу. Архиепископ је затим додао да појци имају веома важну улогу на богослужењу и пожео је новим ученицима да Бог благослови сваки њихов труд.

САД

Декан одговара на питања

Декан Православног богословског факултета Светог Владимира и професор патрологије протојереј др Џон Бер је крајем месеца октобра био домаћин виртуелне дискусије на веб-сајту *Велика питања онлајн* (www.bigquestionsonline.com).

О. Џон објашњава да су уредници овог веб-сајта позвали већи број богослова, философа и научника да напишу краћи есеј на тему „Велико питање“. Након постављања есеја на веб-сајт, посетиоци су били позвани да се укључе у дискусију а о. Џон је у периоду од 23. до 29. октобра одговарао на њихова питања.

У свом есеју о. Џон се осврнуо на питање: „Да ли је Бог у потпуности одвојен од материјалног универзума?“ и у уводу декан наводи да је „однос између Бога и материјалног света – света у којем смо рођени, живимо и умиремо као оваплоћена, материјална бића; и универзума изван овог света, уз све већу нашу свест о неизмерности тог универзума и сопственој сићушности – заиста вечно ‘Велико питање’“. „Шта је стварност“, наставља о. Џон, „ако она и постоји, овог материјалног света који обликује хори-

зонт нашег виђења и размишљања? Које значење има чињеница да смо ми материјална бића?”. Даље у свом чланку он истражује поимање Божије природе и улоге Бога у универзуму.

Кроз овакав вид дискусије, читаоци су били у прилици да са бројним научницима и теолозима разговарају о новим научним достигнућима али и о утицају тих достигнућа на наше схватање света око нас.

САД

Скуп на тему библијске археологије

Преко двадесет истакнутих научника из целог света учествоваће на 15. скупу библијске археологије који ће бити одржан у Чикагу од 16. до 18. новембра. На овом семинару, који организује Друштво за библијску археологију, учесници ће размотрити најновија истраживања али и нова открића на пољу библијске археологије.

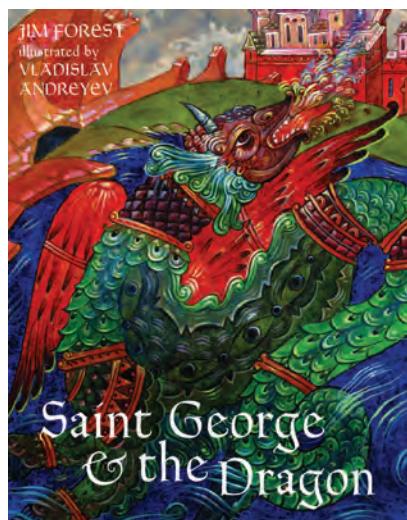
Друштво за библијску археологију је основано 1974. године као непрофитна, неденоминацијска, образовна организација која се бави ширењем информација о археологији у „библијским земљама“. Више о овом друштву и активностима које организује може се видети на њиховом награђиваном веб-сајту www.biblicalarchaeology.org.

САД

Награђена књига за децу

Издавачкој кући Православне богословске Академије Светог Владимира (SVS Press) урученa је златна медаља за књигу *Свети*

Георгије и ајдажа коју је написао Цим Форест а у иконографском стилу илустровао Владислав Андрејев. Награду им је доделила корпорација Ценкинс група из Аустралије, која сваке године у мору књига за децу бира оне чији су садржај и илустрације надахнујуће са циљем да на тај начин подржи издаваштво на мењено најмлађим читаоцима. Овом наградом се одаје признање најбољим књигама како би оне привукле пажњу родитеља, продаваца књига, библиотекара и наравно – деце.

Теодор Базил, саветник у издавачкој кући ове богословске Академије каже да „игра речи Цима Фореста, невероватне илустрације Владислава Андрејева и предиван дизајн Амбер Ирагуи представљају леп покушај да се хришћански морал и етичко учење приближи деци и младима. Овај пројекат, ова књига – која је зачета и настала под окриљем наше издавачке куће – захтеваја је спој одговарајућег аутора, уметника и дизајнера како би била јединствена и како би подстакла децију машту и дотакла њихова срца“.

Извор: <http://oca.org/>

РУСИЈА

Сусрет науке и религије

Руски Национални Универзитет за нуклеарна истраживања,

једна од најпризнатијих руских научних установа, отвориће нови одсек који ће од традиционалне физике залазити у сферу метафизике – одсек за богословље. На челу овог одсека ће бити Митрополит волоколамски Иларион, који је, одмах по постављењу, допутовао из иностранства како би примио катедру.

На веб-сајту московског дневног листа *Известија* пренесен је разговор са протојерејем Владимиrom Шмалијем, проректором црквених постдипломских студија, у којем он наводи да је идеја за овакав пројекат потекла од Његове Светости Патријарха московског и све Русије Кирила и то још 2010. године када је он посетио овај Универзитет. У претходном периоду су у оквиру универзитета већ одржавани специјализовани курсеви и семинари за професоре православних школа којима су била обухваћена предавања из астрономије, физике и хемије. Након отварања ове катедре, хришћански научници ће моћи да заинтересованим студентима држе предавања из историје Цркве, догматике, православне културе и богослужења. Ова предавања неће бити обавезна.

У *Известији* се спомиње и да Руска Православна Црква припрема документ „Равнотежа између вере и науке“. Циљ овог документа је да помогне студентима богословља да боље схвате овај веома сложен однос. На катедри ће бити дозвољено критичко мишљење; студенти неће морати да имају иста уверења као и професори.

Извор: <http://english.ruvr.ru/>

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Маријана Пешровић

ВАТИКАН

Сусрет Митрополита и папе

Његово Високопреосвештенство Митрополит Иларион волоколамски, председник Одељења за спољне црквене везе Московске Патријаршије, сусрео се 16. октобра у Ватикану са папом Бенедиктом XVI након заседања Синода бискупâ Римокатоличке цркве.

Митрополит Иларион је папи пренео поздраве од Патријарха московског и све Русије Кирила.

Приликом овог сусрета они су се дотакли многих тема и Митрополит је поглавару Римокатоличке цркве говорио о тренутној ситуацији у Руској Православној Цркви, о избору епископа и о оснивању нових митрополија, богословских школа и манастира али и о оснивању богословских катедри у световним образовним институцијама.

Митрополит је такође упутио папу Бенедикта XVI у рад Синодалне библијске и богословске комисије на чијем је челу. Митрополит волоколамски је изразио наду у сарадњу између Руске Православне Цркве и Римокатоличке цркве по питању богословског истраживања.

Такође су разговарали и о скрнављењу хришћанских светих места у земљама широм света и о прогону хришћана. Митрополит је подвукao да је заштита и очување хришћанског наслеђа на Близком Истоку и у другим земљама у којима су хришћани дискриминисани и прогоњени заједнички задатак и за православне и за римокатолике.

ИНДИЈА

Изградња православног храма

Како пише на интернет портalu www.pravmir.com, у индијској престоници Њу Делхи ускоро ће бити изграђен први православни храм. Према речима о. Генадија Мороза, свештеника недавно основане парохије у Њу Делхију, парохијани тренутно бирају локацију на којој ће бити изграђена црква. Они се надају и да ће власти у Индији одобрити пројекат и дозволити изградњу храма. Планирано је да све буде завршено до 2013. године, како би се уједно тиме и обележило 1025. година од крштавања Руса.

У Индији, другој најмногољуднијој земљи на свету, живи преко милијарду људи. Око 80% Индијаца се изјашњавају као хиндуисти, 13% су мусимани а око 7% су хришћани, будисти, сики и следбеници племенских религија. Хришћанство је у Индију 52. године донео Апостол Тома, који је проповедао Јеванђеље у јужној Индији.

У новије време, православно хришћанство је почело да се шири по овој огромној земљи 80-их година двадесетог века, када је грчки јеромонах о. Атанасије Антидес допутовао у Индију и почeo да проповеда по селима у Западном Бенгалу. Он је десет година провео у тој области, изградио је малу цркву, преводио текстове Литургије и богослужбене књиге на локални бенгалски дијалекат. Годину дана након његове смрти, 1991. године, у Калкуту, главни град савезне индијске државе Западни Бенгал, стиже још један јеромонах, о. Игнатије Санис. Он је прво обновио и отворио цркву коју су изградили грчки трговци још 1924. године а затим је ишао по индијским селима и проповедао Јеванђеље.

Када је 1996. године основана Митрополија Хонг Конга и Југоисточне Азије, Православна Црква у Индији је постала део

ове нове Митрополије. Под духовним вођством Митрополита Никите данас поред о. Игнатија у Индији служе и седморица Индијаца а у Калкути и околини постоји 15 парохија.

Извор: <http://www.pravmir.com/>

ЕГИПТАТ

Избор поглавара

Већ више од пола године Коптска црква у Египту нема поглавара. После смрти Папе Шенуде III, који је био на челу ове цркве више од 40 година и упокојио се овог пролећа у 89. години живота, хришћанска заједница није посебно журила да одреди име новог поглавара. Избори су се одлагали. Прво из политичких разлога: Копти су стрпљиво чекали име новог председника земље. Затим из унутарконфесионалних: било је потребно саставити списак кандидата за патријаршијских престо и максимално га сузити.

Датум избора за поглавара Коптске цркве још једном је одложен. Хришћанска заједница Египта је сузила листу кандидата 29. октобра, када је више од 2500 клирика коптске заједнице широм света од пет кандидата изабрало три.

У завршни круг избора ушла су само тројица кандидата. Више од 93% клирика је гласало и од пет кандидата, од којих су двојица били епископи а тројица монаси, изабрали су Епископа Рафаила (54 година), Епископа Тавардоса (59 година) и оца Рафаела Ава Мину, најстаријег међу њима који је монах у манастиру у близини Александрије и ученик папе Кирила VI, претходника папе Шенуде III.

Њихова имена ће бити написана на посебним листовима папира и бити смештена у специјални сребрни пехар. Коначно решење ће донети „непоткупни и непријатељски дечак“. Управо он ће извући једну од цедуља са именом новог папе Александријског и читаве Африке.

Име 118. поглавара једне од најстаријих хришћанских цркава биће објављено 4. новембра.

СРЕДЊА АМЕРИКА

Костарика

Пре неколико година, један млади Костариканац је боравио у Риму са жељом да заврши студије теологије. Током школовања је налетео на књигу о Исусовој молитви. Тада је почeo да чита и изучава дела Светих Отаца и схватио је да жели да постане православан.

Затим се вратио назад у Костарику и ступио је у контакт са Митрополитом мексичким Атинагором (из Константинопольске Патријаршије). Затражио је од Митрополита да га прими у православље. Митрополит га је позвао да дође у Мексико како би се састали и разговарали о преласку у православну веру. Хуан Рамон Сегуро Калво, како му је било световно име, није имао довољно новаца да из Костарике оде авионом у Мексико те је четири дана путовао аутобусом како би се срео са Митрополитом. Када је стигао у Мексико носећи са собом само један омањи кофер, Митрополит га је упитао колико дана ће остати у Мексику. Младић је одговорио да се повукао са универзитета, да се поздравио са породицом и да остаје у Мексику. Митрополит га је послao у Грчку и Хуан је стекао диплому из православног богословља на Универзитету у Солуну. За време боравка у Грчкој, Хуан је три године провео на Светој Гори. Ту је и замонашен. Митрополит Атинагора је новопостриженом монаху дао име Сила – у сећање на Митрополита Силу из Њу Џерсија.

Архимандрит Сила се убрзо затим вратио у своју родну Костарику где је установио прву православну мисију у тој земљи. Тренутно у Костарики постоји мала православна заједница коју чини 35 породица. Ова заједница се нађа да ће ускоро скupити средства да у Сан Хосеу, главном граду ове

земље, купе зграду у којој би била њихова капела али и парохијски дом за о. Силу.

Испраћај о. Фадија

СИРИЈА

Пострадао православни свештеник

Како преноси информативна служба *Агенција Fides*, 25. октобра је у северном делу Дамаска пронађено тело православног свештеника Фади Џамил Хадада и то недалеко од места где је и киднапован неколико дана раније, 19. октобра. О. Фади је отет када је покушао да издејствује ослобађање једне особе која је била киднапована. Након тога су оружани отмичари од породице свештеника и цркве тражили откуп од 50 милиона сиријских фунти (550 000 евра); међутим, било је немогуће да се у кратком року прикупи тако велика сума новца.

Како је саопштио други православни свештеник који је желео да остане анониман, „о. Фади је био страшно мучен, очи су му биле изважене...“. Извори наводе да се овде ради о „једној ужасној пракси која је у овом прљавом рату присутна већ месецима. Терористи киднапују и убијају недужне цивиле“.

Међу бројним хришћанским заједницама у Сирији, најбројнија је заједница Православне Цркве (са око пола милиона верника). Православни живе углавном у западном делу Сирије али и у престоници. Још увек није познато ко се крије иза овог нељудског чина.

ВАТИКАН

Света Мохавка

Папа Бенедикт XVI прогласио је 21. октобра седам нових светаца Римокатоличке цркве,

укључујући ту, по први пут, једну Индијанку.

У обраћању верницима током мисе, папа је одао признање новим свецима, рекавши да су они пример за читаву цркву, јер су „с херојском храброшћу провели животе у потпуној посвећености Богу и племенитом служењу својој браћи“.

Канонизација се поклапа са састанком бискупа из читавог света у Ватикану, посвећеном напорима да се оживи хришћанство у подручјима где римокатоличка вера слаби због конкуренције евангелистичких цркава – у Африци и Латинској Америци.

Катери Текаквита (1656–1680), позната и као Лили Мохавка, прва римокатоличка светица из редова америчких староседелаца, живела је на простору који се сада налази на граници између САД и Канаде а за канонизацију су је предложили и римокатолици и верници других конфесија у том делу земље.

У римокатоличку веру су је увели француски језуитски свештеници. Свој кратак живот посветила је пружању помоћи старима и немоћним, и ширila је Јеванђеље међу децом америчких староседелаца. Била је присиљена да побегне у Квебек, у Канаду, где се заветовала на чедност, и посветила свој живот молитвама и подвизавању. Умрла је у Канади 1680. године у својој 24. години. Само неколико тренутака након што је издахнула, са лица су јој нестали ожиљци од малих богиња које је прележала у детињству. Ову Индијанку Папа Јован Павле II је 1980. године беатификоваша – прогласио блаженом.

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Олга Стојановић

У МАНАСТИРУ МИЛЕШЕВА

Сто година од ослобођења

Са благословом Његовог Преосвештенства Епископа миљевског Г. Филарета, уз подршку Друштва српских домаћина и Општине Пријепоље, 13. и 14. октобра 2012. године у манастиру Милемешеви на најсвечанији начин прослављена је стота годишњица ослобођења Старе Србије од турске власти.

Протојереј-ставрофор Марко Папић, парох бродаревски

У ЈАСЕНОВОМ ПОЉУ

Освећење храма

Његово Високопреосвештенство Архиепископ цетињски и Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије и Њихова Преосвештенства епископи будимљанско-никшићки Г. Јоаникије, захумско-херцеговачки и приморски Г. Григорије обавили су, у четвртак 18. октобра 2012. г. чин освећења новоподигнутог Храма Св. Архангела Михаила у Јасеновом Пољу код Никшића. Свечаности, која је тим поводом уприличена, присуствовало је више хиљада вјерника из свих крајева Црне Горе, Србије и Републике Српске, међу којима је био и прослављени српски тенисер Новак Ђоковић са породицом, који су били и највећи приложници за изградњу ове светиње. Након освећења храма Високопреосвећени Митрополит Амфилохије и Преосвећени епископи Григорије и Јоаникије одслужили су Свету Архијерејску Литургију, уз саслужење многоbroјног свештенства и монаштва.

Молитвеном сабрању уприличеном поводом освећења новоподигнуте светиње, присуствовао је амбасадор Републике Србије у Црној Гори г. Зоран Лутовац и друге званице.

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

У СИДНЕЈУ

Епископски савет Океаније

Трећи Епископски савет канонских православних епископа Океаније одржан 14. и 15. октобра 2012. године у Сиднеју, а скромом је председавао ex officio Његово Високопреосвештенство Архиепископ Аустралије Г. Стилијанос. Присутни су били представници Васељенске Патријаршије за Аустралију, Епископ аустралијско-новозеландски Г. Иринеј (СПЦ), Епископ Г. Михаил (Румунска Православна Црква), Епископ Г. Амфилохије (Васељенска Патријаршија за Нови Зеланд), и протојереј Михаил Протопопов (Руска Православна Црква). Епископски савет Океаније једногласно је осудио незаконито затварање Архиепископа охридског и Митрополита скопског Г. Јована и непрестани прогон чланова Православне Охридске Архиепископије. Епископски савет Океаније истовремено је позвао и Владу БР Македоније да одмах ослободи Архиепископа Јована из затвора, као и да се уздржи и прекине прогањање епископа, монаштва и верног народа Православне Охридске Архиепископије.

Извор: ПАО

У ВИНКОВЦИМА

Православна црква

Православна црква у Винковцима представила се новим сјајем, сличним оним каквим је одисала 1793. године када је на овом месту била подигнута и постојала све до последњег рата. Епископ осечко-пољски и барањски Лукијан освештао је у недељу, 28. октобра 2012. године, новосаграђени храм Силаска Светога Духа у Винковцима, који је саграђен на темељима и у истој величини као и стари који је срушен у рату 1991. године. У Часну трапезу Светог храма положене су мошти Св. Кнеза Лазара. Епископу Лукијану је састлуживало шест свештеника и епархијски ђакон, а пјевао је хор Епархије осечко-пољске и барањске. У својој проповједи Преосвећени Владика је, предајући овај дар православним вјерницима и граду Винковцима, захвалио министарствима Републике Хрватске која су омогућила да се храм подигне, а све грађане позвао да слиједе Божије

заповјести о љубави према Њему и ближњима. Освећењу храма и Светој Литургији присуствовали су: жупан вуковарско-сријемски Божо Галић и дожупан Ђорђе Ђурчић, градоначелник града Винковаца др Младен Кралић, министар финансија у влади Републике Српске др Зоран Тегелтија, конзуљ Републике Србије Живорад Симић, саборски заступници СДСС у Хрватском Сабору Драган Црногорац и Миле Хорват, као и председник СДСС др Војислав Станимировић. Овом приликом је протојереј Предраг Азап одликован највишим одликовањем Српске Православне Цркве које се додјељује мирским свештенicima – правом ношењу напрсног крста, чиме је добио звање протојереја-ставрофора.

Извор: Епархија осечко-пољска

У БАРУ

Одликовање Митрополиту Амфилохију

Његово Високопреосвештенство Архиепископ цетињски и Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије освештао је у недељу, 28. октобра 2012. године, позлаћени крст који је постављен на централну куполу Саборног храма Светог Јована Владимира у Бару. Високопреосвећеном Митрополиту саслуживали су Високопреосвећена господа архиепископи: мukачевски и јужногорадски Теодор из Украјинске Православне Цркве Московског Патријархата и горњенски и волговски Артемије из Белоруске Православне Цркве Московског Патријархата, као и Преосвећени Епископ липљански Г. Јован, викар Патријарха Српског. Овом приликом Амфилохију уручен је највише одликовање Украјинске Православне Цркве, Орден Светог Равноапостолног Кнеза Владимира, који му је у име поглавара Украјинске Православне Цркве уручил Високопреосвећени Архиепископ Теодор.

Извор: Радио Светијора

**Упокојио се у Господу
protoјереј-ставрофор Хаџи Рајко Вукосављевић
(1940-2012)**

Другог октобра 2012. уснуо је у Господу протојереј-ставрофор Хаџи Рајко Вукосављевић. Заупокојену Литургију 4. октобра, у Храму Рођења Пресвете Богородице у Великој Моштаници, служио је Владика хвостански Г. Атанасије (Ракита), уз саслужење 43 свештеника и три ћакона у присуству мноштва верног народа.

Прота Рајко Вукосављевић је рођен 12. априла 1940. на Велики четвртак, у селу Рибарица, од оца Драгољуба и мајке Живане. Године 1955. уписује Богословију Светог Саве у Београду, коју успешно завршава 1960. Три године касније венчава се са Живком са којом је родио и одгајио троје деце. Тадашњи Епископ сремски Макарије рукополаже га у ћаконски чин, а потом на дан Св. Јована Крститеља у свештенички чин, и поставља га за пароха парохије сремско-јаракче, где је отац Рајко заорао дубоку пастирску бразду и храбро сведочио Христа. На тој парохији остаје све до априла 1968. године, када прелази на парохију великомоштаничку, на којој остаје све до 1996. Прота Рајко је у Великој Моштаници генерално обновио храм и почeo његово осликовање, затим је подигао нов

парохијски дом и црквену салу са канцеларijом. Године 1996. прелази на парохију при Храму Сабора српских светитеља на Карабурми, где остаје све до пензионисања 2003. На празник Васкрсења Господњег, 2007. године, посетио је прата Свету Земљу.

Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије га је 2008. године одликовао правом ношења напрсног крста. Нека је против Рајку вечан помен међу нама, а Господ нека му подари вечно блаженство.

Протојереј-ставрофор Драјан М. Павловић

**Упокојио се протојереј Новица Манојловић
(9. децембар 1946-8. септембар 2012)**

Протојереј Новица Манојловић, парох лозовички у пензији, преселио се у вечност после вишемесечног тешког боловања. Прота Новица је завршио Богословију Светог Саве у Београду 1966. Исте године тадашњи Епископ браничевски Хризостом га је рукоположио у чин ћакона, а свештенички чин примио је у манастиру Манастири.

Парохијску службу отпочео је у свом родном месту, Лозовику. Са изузетком две године (од 1983. до 1985. г.) сав свој парохијски век провео је у родном селу. Свуда је оставио добар утисак, свуда радо виђен и приман у друштво, јер је припадао оном соју народних попова, каквих је некада Србија била пуна. О четири деценије рада сведоче дела. Уређена је порта, једна од највећих у смедеревском Поморављу, ограђена и снабдевена капијама. Храм Светих Апостола Петра и Павла био је у центру бриге његове, његових сапароха и чланова Црквеног одбора. Уређена је двобојна фасада. Целокупна унутрашњост је

живописана, сваки центиметар. Изграђена је сала за 250 гостију која је била потребна овом селу за светосавску свечаност, храмовну славу и за окупљање после Свете Литургије. Уређено и ограђено гробље код храма.

Од рукоположења био је члан Удружења православних свештеника, што је у Епархији браничевској било уобичајено; био је председник пододбора и члан епархијског одбора.

У пензију је отишао 31. децембра 2006. г. али у њој није дugo уживао јер се разболео.

Опело је извршио изасланик Владике Игнатија – протојереј-ставрофор Душан Симин, архијерејски намесник великоплански, уз саслужење 28 свештеника.

Прота Новица отишао је са овога света на крлима дубоке вере у Бога и јаке наде у Његову милост, јер су: *Блажени мртви који одсага умиру у Господу! ... Нека почину од својих трудова; а дела њихова ће следиши за њима* (Отк. 14, 13).

Прот. гр Радомир Милошевић

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА ЗВОНА
 електромоторни и
 електромагнетни погон
 програмирано и
 даљинско укључивање

ЦРКВЕНИ САТОВИ
 „GPS“ - сателитска синхронизација
063/ 315 841

MJ општи 30 76 245; 30 76 246
 Земун, И. Цанкара 9/29
www.mj.rs

1. ЕЛ. ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНИ начин (у Русији, Грцији и Светогорцу до данас, а код Срба до пада Деспотовине, и наново од 2008. године) – са програмирањем и откуцањем часова и четвртина, а по избору, и даљинским управљањем.

ПРЕДНОСТИ у односу на ЗАПАДНИ начин:

- 1.1. Звоњење не потреса звоник;
- 1.2. Знатно више звона може да стане у исти простор;
- 1.3. Укључењем, односно искључењем, звоњење истог трена почне, односно престане.
- 1.4. Качење звона је простије, и због тога је знатно јефтиније;
- 1.5. Потрошња ел. енергије је низак;
- 1.6. Ако престане ел. напајање, и дете може са лакоћом ручно звонити.
- 1.7. Са више звона у хармонији, могу се ручно, али и програмирано изводити мелодије – без додатних чекића и ел. магнета.

2. ОБНОВА старих, механичких, од историјског значаја ЧАСОВНИКА

3. ЧАСОВНИЦИ нови и тачни и још сами прелазе на „зима-лето“ време.

ЈЕМСТВО: 3 ГОДИНЕ

szeljko7@verat.net (szeljko7@gmail.com)

ЖЕЛ-МИР

026/312 752; 065 (064)/920 5 851;

064/20 80 145

САЈТ: zelmir.atspace.com

НАРУЏБЕНИЦА

шифра претплатника
(попуњава служба претплате)

**Претплаћујем се на
следеће часописе**

(Означите жељени часопис и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:	ПТТ број и град:		
Адреса:	Држава, епархија:		
Часопис	Годишња претплата		начин слања (важи за иностранство)
	Србија	иностранство	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом
Светосавско звонце	690 динара	25€	Обичном поштом
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Теолошки погледи	900 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом

овде исећи